

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВЕРБАЛЬНОЇ САКРАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В. С.
ФОРНОШ МУКАЧІВСЬКОГО РАЙОНУ НА ОСНОВІ СТРУКТУРОВАНИХ
ГЛИБИННИХ ІНТЕРВ'Ю

ОРОС КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Студентка II-го курсу

Освітня програма «Мова і література угорська»

Спеціальність 035 «Філологія» 035.071 «Мова і література угорська»

Рівень вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 96 / 02.10. 2023.

Науковий керівник:

Кейс Маргаріта Юріївна,
кандидат наук, доцент

Завідувач кафедри

Берегсасі Аніко Ференцівна,
зав. кафедри, доктор габлітований, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Кваліфікаційна робота

**ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВЕРБАЛЬНОЇ САКРАЛНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В. С.
ФОРНОШ МУКАЧІВСЬКОГО РАЙОНУ НА ОСНОВІ СТРУКТУРОВАНИХ
ГЛИБИННИХ ІНТЕРВ'Ю**

Рівень вищої освіти: магістр

Виконавець: студентка II -го курсу
ОРОС КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Освітня програма «Мова і література угорська»
Спеціальність 035 «Філологія» 035.071 «Мова і література угорська»

Науковий керівник: **КЕЙС МАРГАРИТА ЮРІЇВНА**
кандидат наук, доцент

Рецензент: **ЧОРДАШ ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ,**
доктор філософії, доцент

Берегове
2024

Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Filológia Tanszék

A VERBÁLIS SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ ÉLŐNYELVI VIZSGÁLATA
FORNOS TELEPÜLÉSEN STRUKTURÁLT MÉLYINTERJÚK ALAPJÁN

Magiszteri dolgozat

Készítette: Orosz Katalin

MA II. évfolyamos magyar nyelv és irodalom
szakos hallgató

Témavezető: Kész Margit

kandidátus, docens

Recenzens: Csordás László

PhD, docens

ЗМІСТ

I.	ВСТУП.....	6
1.1.	Вибір теми і встановлення цілей.....	7
1.2.	Порядок роботи.....	7
1.3.	Місце дослідження, коротка історія села Форнош.....	7
II.	САКРАЛЬНЕ СПІЛКУВАННЯ.....	10
2.1.	Перегляд фахової літератури.....	10
2.2.	Поняття про сакральне спілкування.....	13
2.3.	Канали сакральної комунікації.....	14
III.	НАРОДНІ ВІРУВАННЯ, НАРОДНА РЕЛІГІЯ, ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ САКРАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	16
3.1.	Вірування у крузі жителів Форноша.....	17
IV.	МОЛИТВА, ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ САКРАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	20
4.1.	Види молитв.....	20
4.2.	Збір рукописних молитв із зошитів у Форноші.....	22
V.	ІНТЕРВ'Ю І АНАЛІЗ З ГЛИБОКО ВІРУЮЧИМИ ЛЮДЬМИ, ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ САКРАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	36
5.1.	Інтерв'ю №1.....	37
5.2.	Інтерв'ю №2.....	43
5.3.	Інтерв'ю №3.....	45
5.4.	Інтерв'ю №4.....	54
5.5.	Інтерв'ю №5.....	63
VI.	УЗАГАЛЬНЕНИЙ АНАЛІЗ НА ОСНОВІ ІНТЕРВ'Ю.....	66
VII.	ВИСНОВКИ.....	70
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	72
	РЕЗЮМЕ... ..	76

TARTALOM

I.	BEVEZETÉS	6
	1.1. Témaválasztás és célkitűzés	6
	1.2. A munka menete	7
	1.3. A kutatópont, Fornos rövid története	7
II.	A SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ.....	10
	2.1. Szakirodalmi áttekintés.....	10
	2.2. A szakrális kommunikáció fogalma.....	13
	2.3. A szakrális kommunikáció csatornái	14
III.	NÉPHIT, NÉPI VALLÁSOSSÁG A SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ TÜKRÉBEN.....	16
	3.1. Hiedelmek a fornosi lakosok életében.....	17
IV.	AZ IMA A SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ TÜKRÉBEN	20
	4.1. Az ima fajtái.....	20
	4.2. Kéziratos füzetekből gyűjtött imádságok Fornoson	22
V.	INTERJÚK ÉS ELEMZÉSÜK MÉLYEN HÍVŐ EMBEREKKEL A SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ TÜKRÉBEN	36
	5.1. Interjú I.	37
	5.2. Interjú II.....	43
	5.3. Interjú III.....	45
	5.4. Interjú IV.....	54
	5.5. Interjú V.	63
VI.	ÖSSZESÍTŐ ELEMZÉS AZ INTERJÚK ALAPJÁN	66
VII.	ÖSSZEGZÉS.....	70
	FELHASZNÁLT IRODALOM.....	72
	REZÜMÉ.....	76

I. BEVEZETÉS

1.1. Témaválasztás és célkitűzés

Az egyház, a vallásosság, a szakrális kommunikáció megnyilvánulásai mind a mai napig foglalkoztatják az emberiséget, ugyanis a vallásosságnak, a szakrális kommunikációnak nagyon fontos szerepe van a közösség életében, hiszen a rendszeres imádkozás által jöhet létre kapcsolat a földi ember és egy magasabb hatalom, a transzcendens között.

A transzcendens világgal való kapcsolattartás leggyakrabban verbális szinten működik és nagyon fontos alkotórésze a hagyományos közösségeknek. (Kész 2012: 5)

Nagyon sokszor, nagyon sok helyen és sokféleképpen beszélünk vallásról, Istenről vagy éppen istenekről, a transzcendenciáról. E fogalmak a hétköznapi beszélő számára is adottak – igaz, kultúránként nagyon különböző dolgokat is jelenthetnek. (Korpics- P. Szilczl 2007: 11)

Magiszteri dolgozatom témája A verbális szakrális kommunikáció élőnyelvi vizsgálata Fornos településen strukturált mélyinterjú alapján. Témám mélyebb kibontakoztatása céljából az irányított beszélgetés módszerét, az interjút választottam, mellyel a verbális szakrális kommunikációt kívántam vizsgálni az említett településen.

Kutatásom célja, hogy rávilágítsak a szakrális kommunikáció élőnyelvi megnyilvánulásainak erőt adó voltára, a hit lélekfelemelő erejére olyan falubeli lakosok életén keresztül, akik már megtapasztalták életük során egy felsőbb hatalom beavatkozását életükbe.

Mivel a szakrális kommunikáció kutatása még újnak számít a kommunikációtudomány területén belül, ezért fontosnak tartom e téma mélyebb vizsgálatát, az Isten-ember viszony közelebbi megismerését, megértését.

Munkámban sokat segített Korpics Márta, P. Szilczl Dóra Szakrális kommunikáció című tanulmánya valamint fontos irodalmi alap még Lovász Irén kutatása, melynek középpontjában szintén a szakrális kommunikáció áll, illetve egyéb tanulmányok és online adatbázisokon található szakirodalmak is segítségemre voltak.

Munkám négy nagy részre oszlik. Az első és második részben magát a szakrális kommunikációt kívánom több oldalból megközelíteni olyan személyek szemszögéből nézve, akik e témát kívánták kutatni, több oldalból megvilágítani, valamint a néphit és népi vallásosság meglétét szeretném vizsgálni Fornoson.

Harmadik részében a munkámnak az ima fogalmával, az ima fajtáival foglalkozom, valamint a faluban élő, általam felkeresett interjúalanyok és olyan személyek kézzel írott imádságos füzetek, az általuk mindennap olvasott imádságoknak a feldolgozása lenne ez a rész, akik számára Jézus Krisztus a Megváltó és az egyedüli remény itt ezen a földi világon és majd a másvilágon. Munkámat segítették az interjún készült hangfelvételek és videók, amelyeken imádságokat, virrasztón olvasott szövegeket hallhatunk.

A negyedik részben olvashatóak az általam készített interjúk, amelyekben interjúalanyaim Istenről, az Istennel való mély kapcsolatukról, az életükben végbemenő csodákról és a naponként tapasztalt áldásokról és Isten gondviseléséről tesznek bizonyosságot.

1.2. A munka menete

A munkám során elsődleges célnak tekintettem, hogy feltárjam, hogyan jelenik meg a vallásosság az élőlényben, és milyen szerepe van a közösség mindennapjaiban. Az interjúkban elhangzott válaszokat éppen ezért igyekeztem teljes egészében, kellő pontossággal, eredeti formájukban lejegyezni.

Dolgozatomban pontosan 5 adatközlővel dolgoztam, akik közül 4 hölgy és egy férfi. Interjúalanyaimnak olyan személyeket választottam, akik Istenbe vetett hitükkel, erkölcsös életükkel példaként állnak az egész falu lakossága előtt.

Munkám során a következő hipotéziseket fogalmaztam meg:

- az élőlényi vizsgálatok tükrében az adatközlők nyelvhasználatára nagy hatással van a szakrális kommunikáció a mindennapokban
- adatközlőim tisztában vannak a természetfölötti hatalmak, természetfölötti erők meglétével és azok lakosságra történő hatásával
- a keresztény egyház kötelékébe való tartozás erősen él az emberek tudatában

1.3. A kutatópont, Fornos rövid története

Fornos magyarlakta település Kárpátalján, a munkácsi járásban. Az egykori Szernye-mocsár partján terül el, Munkácstól 7 km-re. Szomszédos települései Dercen, Alsóschönborn, Pisztraháza és Bárdháza. Teljes népessége napjainkban 1400 fő körüli, melynek 98 %-a magyar nemzetiségű. A község lakóinak 96 %-a református vallású. A települést első ízben 1335-ben említik Fornos néven. Egy 1392. évi okmányban Farnos, Fornus és Fornas néven említik a helységet. Lehoczki Tivadar így ír a faluról a Beregvármegye monographiája c. könyvében: „Hajdan ily nevű család bírta ezen egy

1392-diki okmány szerint; Parnos, Fornus és Fornas-nak nevezett helységet. Azonban e korban a mostani falu nem itt, hanem beljebb délnek feküdt s Ó-Fornos-nak hivatott, ez a Szernye mocsártól elborítottán, végkép elpusztult s belőle lakosai a jelenlegi emelkedettebb helyre költözvén, azért ez 'Új-Fornos-nak' is neveztetik. A népnél élő monda szerint a régi helység a tóba elsüllyedvén, aszály idején a torony keresztének csúcsa még most is kilátszanék. (Lehoczky 1831:252) 1447-ben pedig fele volt a Bégányi Istváné, 1455-ben pedig egész Fomos. Későbbben is ezen család bírta. (Zágoni 2005:242)

A falu egykor nem a mai helyén terült el, hanem ettől délebbre. „Ófornost” elborította a Szernye-mocsár és végleg elpusztult a község. Lakosai ezután északabbra, magasabb helyre költöztek, a falu jelenlegi területére. Egy legenda szerint szántáskor néha beleakad az eke Ófornos templomának keresztjébe.

A 14. században már önálló katolikus lelkészség működött, a települést ekkor a Fornosi-család birtokolta. A kálvinizmus megjelenésekor református hitre tért a község lakossága, 1645-ig a derceni gyülekezethez tartoztak, majd ekkor vált anyagyülekezetté. Az 1703-1719 közötti pestisjárvány következtében megcsappant a község lakossága, és ismét Dercen fiókegyházává váltak. 1740-ben ismét saját papja lett a településnek, majd az 1738-1745 közötti újabb pestisjárvány megint megtizedelte a lakosságot. 1746-ban tűzvész pusztított a faluban, minek áldozatául esett a régi fatemplom is, ezután újat építettek, de azt is csak fából. 1758-ban a Balogh, a Nánási és más családok adományaiból építették újjá az imaházat. 1895-re készült el az új kőtemplom, mely 1903-ban szintén tűzvészben égett le. Ezt követően építették fel a mai, 450 ülőhellyel rendelkező református templomot. Az államosított parókiát a gyülekezet nem kapta vissza, mert a község iskolája működött benne. Helyette a községi tanács a gyülekezetnek adta az 1798-ban épült tanítólakást, mely a templom mellett van (1996-ban a gyülekezet teljesen felújította).

Fényes Elek *Magyarország geographiai szótára* című munkájában 1851-ben a következőket írta a községről: „Fornos, magyar falu, Beregh vármegyében... 10 római katolikus, 7 görög katolikus, 508 református, 5 zsidó lakja. Református Anyaszentegyház. Határa dombos, de jó művelés mellett szép búzát terem, derék erdeje, csikászó helye van.”

A község legnagyobb birtokosai a Fornosi-család, a későbbiekben pedig a Bégányi-család voltak. 1567-ben Csáki Mihály serege elpusztította a falut. 1649-ben II. Rákóczi György erdélyi fejedelem özvegyének, Lórántffy Zsuzsannának volt Fornoson birtoka.

A település látványosságai közé tartozik a határában elterülő 200 hektárnyi halastó.

A település a trianoni békeszerződésig Magyarország Bereg vármegyéjének Munkácsi járásához tartozott. 1939-re a település lakosság száma már meghaladta az ezer főt (1017 fő). 1946-tól magyar tannyelvű elemi iskola, majd 1949-től általános iskola működik Fornoson. A szovjetek 1944 őszén negyvenkét férfit hurcoltak el a községből „háromnapos munkára”, ebből húszan soha sem tértek haza. A község lakói 1991 novemberében emlékművet állítottak a II. világháború és a sztálinizmus áldozatainak.

A színmagyar község, mely 1995 után vált közigazgatásilag önállóvá a szomszédos Dercenről, a legújabb közigazgatási reformot követően 2021. január 1-jétől a Munkácsi kistérség része, ezen belül pedig a Derceni előjárói körzethez tartozik. (URL1)

II. A SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

2.1. Szakirodalmi áttekintés

A szakrális kommunikáció kutatása kb. 300 évvel ezelőttig az egyik legkurrensebb témának számított, habár akkor még a kommunikációtudomány mint olyan nem létezett. (Schultze 2007, 39)

A szakrális kommunikáció témájával először Magyarországon Lovász Irén foglalkozott, az ő munkássága révén érthetjük meg még jobban a szakrális kommunikáció jelenségét illetve meglétét világunkban. Lovász Irén szerint, amikor a szakrális kommunikációról beszélünk, akkor arról az általános, emberi, de kultúránként és vallásokként különböző formában megmutatkozó jelenségről van szó, ahogy az ember kapcsolatot teremt a természetfölötti hatalommal vagy hatalmakkal, erőkkal. (Lovász 2002:7)

Korpics Márta, P. Szilczl Dóra Szakrális kommunikáció könyvében a következőképpen fogalmaz a témában: *„A szakrális kommunikáció a kommunikáció középpontjába a participáció fogalmát állító elmélet értelmében sajátos kommunikáció, amikor is az ágens (ez lehet egyén vagy közösség) egy közvetítő közegben (médiumban) –a szakrálisban érvényes (legitim) felkészültségek által tudja a transzendenst bevonni a kommunikációba.”* (Korpics-P. Szilczl 2007:20)

P. Szilczl Dóra értelmezésében az Isten-ember viszony, mint bármely más kapcsolat, kommunikációs helyzetek sorát foglalja magában. Az egyik oldalon van/tételeződik Isten, a megszólító, a másikon ott az ember, aki Istenhez úgy viszonyul, hogy figyel, vagy éppen hallgat rá, s ebből a figyelésből vagy hallgatásból néhány dolog következik. (P. Szilczl 2009: 2)

A transzcendens, amelyre néha „szent”-ként utalunk, a mindennapi létezésen túl, a határainkon kívül helyezkedik el, ugyanis „kívül reked az érzékszervi modalitásokon” (Korpics-P. Szilczl 2007:17)

A transzcendenssel az egyén (vagy közösség) akkor létesíthet kapcsolatot, ha az megmutatkozik a számára. A megmutatkozás szimbolizációs eszközök által válik felfoghatóvá, a transzcendens fenséges és magasatos volta ugyanis az ember számára nehezen megközelíthető. (Korpics-P. Szilczl 2007:19)

Kész Margit *A szakrális kommunikáció verbális megnyilatkozása Kárpátalján a 21. században* című tanulmányában a Kárpátalján szakrális téren ma is fennálló tényekkel ismerteti meg bennünket, miszerint a 21. századi felvilágosult ember valamint a kommunista időszakban szocializálódott ember elutasítja a transzcendens, racionálisan nem bizonyítható élményeket, másrészt, a hivatalos vallásgyakorlás, a hiedelemtörténetek, szakralitás élmények és cselekmények szinte teljesen átszövik a társadalom mindennapjait. Nagyon nehéz tehát meghúzni a határokat a hivatalos egyház tanaiban való hit, a néphit és a racionális tudás között. (Kész 2012: 6)

Szintén Kész Margit nevéhez fűződik az archaikus imák kapcsán az a kutatás, amelyet ruszin-magyar kölcsönhatásokról végzett, valamint számos tanulmányában feltárta még az interetnikus kapcsolatokkal, a népi vallásossággal, a néphittel, a szakrális kommunikációval és a népi gyógyászattal kapcsolatos témaköröket.

A Ruszin-magyar kölcsönhatások és párhuzamok az archaikus/apokrif eredetű szövegekben Kárpátalján című tanulmányában arról olvashatunk, hogy az említett két etnikum hogyan alakította ki évszázados együttélése során közös kapcsolódási pontjait az élet különböző területein, például a nyelvhasználat, szokáshagyományok, néphit, népi vallásosság, szóbeli költészet, gasztronómia, tárgyi kultúra területén. A vallás és hit terén is sok kérdésre választ kaphatunk az interetnikus kapcsolatokkal kapcsolatban. A Szovjetunióban ugyanis tilos volt a szakrális kommunikáció kutatása, ugyanúgy, mint a népi gyógyászat gyakorlása. A fennmaradt, kézzel írott imádságos füzetekből és írásokból szerezhethetünk manapság némi információt a témával kapcsolatban. A tanulmányban még arról is tudomást szerezhethetünk, hogy Kárpátalja zárt világában milyen hosszú idő alatt alakult ki a népi gyógyítás, amelynek alapja a belső tudás volt, ugyanis az emberek sokáig csakis otthon, fűben-fában keresték betegségeikre a gyógymódot, a hivatalos orvoslástól pedig idegenkedtek.

Megtudhatjuk azt is, hogy a szenes víznek milyen fontos szerepet tulajdonítottak, és hogy sok betegségnél a holdhoz fordultak segítségért, valamint Kompó Anna salánki gyógyító munkájáról és gyógyításairól is beszámol ez a tanulmány, aki szájpenészt és derékfájást gyógyított. Az évszázadok óta egymás mellett élő két etnikum – a ruszin és a magyar, a sok nehézség ellenére is megtalálta a kapcsolódási pontokat. Továbbá az is kiderül ebből az írásból, hogy az ima, a fohász, a ráolvasás, a vallásos népének és más szakrális szövegek hogyan segítették a túlélést egy-egy ember vagy nép életében. Különböző imákat, kántáló szövegeket is olvashatunk a tanulmányban, melyeket a

fennmaradt formában közli a gyűjtő, és sok motívumegyezésre rámutat a szövegekben. (Kész Margit: Ruszin-magyar kölcsönhatások archaikus szövegekben. (URL2)

Gurevics A. J. A elmélkedése a szakrális kommunikáció témájában arra mutat rá, hogy a földi lét mulandó örömeivel és bánataival önmagában nem elégíti ki, s csupán azáltal nyer értelmet, hogy része az üdvözülés szakrális történetének. (Gurevics 1974: 97)

Fejős Zoltán és Küllös Imola kutatásai alapján elmondhatjuk, hogy a helyiek világképében és hiedelemrendszerében meghatározó a keresztény, ezen belül a saját vallásuk gyakorlata, de megtalálhatóak a kereszténység előtti, nem kanonizált elemek is. (Fejős Z.-Küllös I. 1990)

Számos kutatás, tanulmány, élnyelvi vizsgálat részletezi a kommunikációt, a társadalom életében végbemenő kommunikációs folyamatokat. A Csernicskó István és Márku Anita szerkesztésében megjelent *Hiába repülsz te akárhová...* (2007) c. kötetben található válogatott munkák alapos részletezéssel mutatják be a kárpátaljai nyelvjárást, és annak jellemző sajátosságait, figyelembe véve területi és társadalmi szempontjait is. (Beregszászi – Csernicskó 2007: 7–96)

Beregszászi Anikó és Dudics Lakatos Katalin *Huszonkettő* c. kiadványában a Kárpátalján élők nehéz sorsára mutat rá, s arra, hogy a háború következtében az oktatás mi mindenen kellett átmenjen. A „háború árnyékában” élünk most- írják a szerzők, s aztán Johanna Mo: *Árnyékliliom* c. művéből vett gyönyörű idézetével kezdik meg a kiadvány sorait: „*Szép dolgok is nőhetnek az árnyékban*”. Megemlítenéd itt is az anyanyelvoktatási reform, melynek következtésben a tanulók jóval nagyobb arányban beszélnek jóindulattal a nyelvjárásokról, nyelvjárású beszélőkről, mint korábban. Ebből is láttható, hogy a hozzáadó szemlélet meghozta eredményességét az oktatásban. (Beregszászi-Dudics 2023:94) Dudics Katalin és Gazdag Vilmos még kitér arra *Dialektológiai alapismeretek* c. kiadványban, hogy szorgalmazhatjuk mi a hozzáadó szemléletet, és szorgalmaznunk is kell, de csak ahhoz lehet hozzáadni, amiről tudjuk, elismerjük, hogy a miénk. S csak azt vállaljuk, amit hasznosnak, hasznosíthatónak tekintünk, s nem érezzük szégyellnivalónak. Továbbá elgondolkodtató dolgokat fejtenek ki a nyelvjárás kapcsán ugyanebben a filológus hallgatók számára készített összeállításban. (Dudics-Gazdag 2020:73)

Gazdag Vilmos kutatása igazolja, hogy a Kárpátalján ma is élő természetes nyelvi jelenségek következtésben meghonosodott lexikai elemek nagy számban előfordulnak nyelvjárásainkban és nyelvváltozatainkban, s ezekkel a szláv elemekkel főként a közéleti szférában találkozunk. Munkájának eredményességét és fontosságát az is bizonyítja, hogy

az általa létrehozott értelmező-etimológiai szótár kölcsönszavai és kölcsönszói származékai rávilágítanak az adott beszélő történelmi múltjára is. (Gazdag 2021: 200-206)

2.2. A szakrális kommunikáció fogalma

Egész Kárpátalján napjainkban is fontos szerepe van a szakrális világnak. Válsághelyzetekben, böjtök idején, ez a szerep csak felértékelődik. A közösség tagjai a szándékukat, részvétüket a szó, az ima erejével próbálják kifejezni. (Kész 2006: 122)

Az imamondás egyéni kultusza mély előzmények lineáris folytatása. Lovász Irén szerint, amikor a szakrális kommunikációról beszélünk, akkor arról az általános, emberi, de kultúránként és vallásonként különböző formában megmutatkozó jelenségről van szó, ahogy az ember kapcsolatot teremt a természetfölötti hatalommal vagy hatalmakkal, erőkkel. (Lovász 2022: 7)

Korpics Márta és Szilczl Dóra a szakrális kommunikációról így ír: A transzcendenst szokásos értelemben leginkább úgy jellemezzük, mint ami „innen túl” van, ami a határainkon kívül esik. A transzcendens ugyanis kívül reked az érzékszervi modalitásokon. (Korpics – P. Szilczl 2007: 17)

Szakrális kommunikációról beszélünk, mert az egyén elsődlegesen kommunikáció révén fér hozzá a vallással kapcsolatos felkészültségekhez: ezek segítségével veszi észre a mutatkozó transzcendenst, s megadják keretét annak, ahogyan egyének és csoportok a transzcendens felé fordulhatnak.

A szakrális kommunikáció a kommunikációelmélet külön részét kell, hogy képezze, hiszen más tulajdonságai, körülményei és szabályai vannak, mint a többi, hagyományos értelemben vett kommunikációnak. A szakrális kommunikáció a transzcendens erőkkel létesített kapcsolat, kommunikáció, amelyben az ágens (lehet egyén vagy közösség is) egy médiumon, közvetítőn keresztül vonja be a transzcendenst a kommunikációba. (Korpics – P. Szilczl 2007)

A szakrális kommunikáció kutatása kb. 300 évvel ezelőttig az egyik legkurrensebb témának számított, habár akkor még a kommunikációtudomány mint olyan nem létezett. Ha megnézzük a felvilágosodás előtti teológiát és filozófiát, abban központi kérdésként jelent meg az Isten-problematika, Isten önközlése és ezt az önközlést értelmező ember. (Schultze 2007:39)

Akkoriban e kérdéskör szorosan kapcsolódott ahhoz, hogy hogyan lehet Istenről megtudni valamit, s amit megtudunk, hogy bizonyítható mások, például másban hívők (muszlimok) vagy hitehagyók (eretnekek, szakadárok) számára. Egyáltalán nem merültek

fel olyan kérdések, hogy hogyan hiszünk, leginkább csak azok, hogy mi alapján hiszünk. Isten bizonyítása, a bizonyosság elnyerése voltak azok a kérdések, melyek a teológiai fakultások problémafelvetéseit elsősorban meghatározták.

A szakrális kommunikáció kutatása nagyon sokáig kívülrekedt a modern kommunikációkutatás keretein. A társadalmi kommunikáció kutatásában az egyház és média, egyház és nyilvánosság viszonya azonban ígéretes témaként jelent meg az elmúlt időben, hiszen elsődlegesen maguk az egyházak is fontosnak tartják e kérdés vizsgálatát a tekintetben, miként tematizálhatók bizonyos, vallás körébe tartozó tartalmak, és miként lehetséges az értékközvetítés a modern információhordozók lehetőségeinek kihasználásával.

A vallásközi párbeszéd hangsúlyossá válása újra a figyelem középpontjába emelte azokat a kérdéseket, amelyek a szakrális kommunikáció tematikájába tartoznak. Négy kérdést különösen fontosnak tartanak ezek közül:

- hogy valójában mi jellemzi azokat a beszédmódokat, amelyek révén a transzcendensről állításokat teszünk?
- milyen határai vannak ezen állítások érvényességének a társadalmi térben?
- miként viszonyulnak ezek a beszédmódok más szakrális beszédmódokhoz, és a nem szakrális beszédmódokhoz?
- és legfőképpen miként viszonyulnak magához a transzcendenshez (ha úgy tetszik Istenhez)?

Napjaink vallási helyzetét egészen más tényezők, fogalmak mentén jellemezzük már, a fő kérdés azonban ugyanaz maradt minden időszakban. Mi következik abból, ha feltételezzük Istent, mint kommunikáló ágenst? Hogyan lehet ezt a transzcendenstől érkező, különféle módokon közvetített üzenetet eredeti értelmében megőrizni? (P. Szilczl 2009:50)

Napjaink szakrális kommunikáció kutatása immár felekezettől független módon (lásd Berger módszertani ateizmus fogalmát) ezekhez a gyökerekhez tér vissza, amikor megfogalmazza kérdésfelvetéseit.

2.3. A szakrális kommunikáció csatornái

Mint minden más típusú kommunikáció, a szakrális kommunikáció is többféle csatornán működhet. Megkülönböztetünk verbális és nem verbális csatornákat, s ezeken kívül különböző kulturális szignálokat, mint például a ruha, hajviselet, vagy a díszek, amelyek szintén közvetíthetnek üzenetet. A verbális csatornán keresztül jutnak el a

transzcendenshez az imák, mantrák, és a vallási rítus más verbális elemei. A nem verbális csatornán belül hat altípust különböztetünk meg, melyek a következők:

- 1) vokális kommunikáció (paralingvisztikai jegyek, pl. szipogás, sírás, ritmus)
- 2) a nem beszélés, a csend kommunikációs funkciója (pl. meditáció)
- 3) mimikai kommunikáció (pl. transz)
- 4) tekintet (pl. kegyes áhítat)
- 5) szag (pl. tömjénfüst)
- 6) mozgás

A szakrális kommunikáció kifejezés tehát azokat a kommunikációs aktusokat foglalja magában, melyekkel az ember kapcsolatba lép a természetfeletti lényekkel és erőkkel. Ez mindig egy közösségen belül megy végbe, és speciális társadalmi szabályrendszer irányítja. (Lovász 2002)

III. A NÉPHIT, NÉPI VALLÁSOSSÁG A SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ TÜKRÉBEN

A néphit és a népi vallásosság szoros kapcsolatban áll egymással: „*Egyik sem értelmezhető egy „uralkodó”... vallás nélkül, amelyhez viszonyítva bizonyos képzeteket, hiedelmeket, rítusokat, cselekvéseket hiedelemnek, babonának, mágiának vagy egyszerűen az adott vallási rendszerhez nem tartozónak minősítünk*” (Bartha 1998: 411). Valamint a népi hiedelmek is egyrészt ide kapcsolódnak, bár a nyelvi kultúrában ez a folyamat más módon következik be (meghatározó tényezők a múltbeli élmények). (Keszeg 1991: 122)

A magyar néphitkutatás nem tekintendő régi tudománynak, a népi hitvilág mai értelemben vett vizsgálata a múlt században kezdődött, mégpedig a magyar ősvallás kutatásával. (Dömötör1990: 501)

Előd István teológus és vallástörténész meghatározása szerint a hitet, valamint az abból eredő attitűdöt vallásos tudatnak, míg a vallásosság külső magatartásban való megnyilatkozását vallásos viselkedésnek nevezzük. Az előbbi tehát röviden az ember belső értékét és meggyőződését jelenti, az utóbbi pedig, hogy az ember külső magatartásában és viselkedésében is megmutatkozik az ő hite és belátása. A leírt meghatározások tartalma szerint a vallásos tudat és vallásos viselkedés olyan javakra, tárgyakra utal, amelyek egyfajta rendszert alkotnak, s magát ezt a rendszert nevezzük vallásnak. (Lancu 2012: 4) Amikor népi vallásosságról beszélnek, s eme fogalmat próbálják körbehatárolni vagy megnevezni, először is annak a hivatalos vallással szembeni tulajdonságaira térnek ki, tehát e két fogalom ellentéteire támaszkodnak. Például: formális-informális, kishagyomány-nagyhagyomány, művelt-egyszerű, írásbeli-szóbeli, csoport-egyéni felfogás, stb. (Lancu 2013: 8)

Ebből kiindulva a népi vallás egy olyan kategória, mely mindig a művelt és kulturált, haladó gondolkodású, elit vallással szemben húzódik meg – ahhoz viszonyítva egyszerű, régies és alsóbbrendű. (Hesz 2018: 448) A népi vallásosság esetében nem beszélhetünk felekezetekről. Egyik legnagyobb sajátossága a vallási és mágikus gondolkodás keveredése. A népi vallásosságban a vallásos, hívő ember lényegében ugyanolyan, vagy hasonló módon reagál különböző eseményekre, egyes jelenségekre, kommunikál Istenével, vagy a közvetítő felkentekkel. Ennek pontos jelei azonban kor és felekezetfüggőek lehetnek. (Barna 2014: 26)

A nemzetközi szakirodalmak a tudományosan meghatározott, hivatalos vallásossággal ellenben a népi vallásosság fogalmát leggyakrabban a kisebb szokásokat és hagyományokat tartalmazó, egyszerű közösségeket érintő, írásbeliséget nélkülöző – inkább a szóbeliségben elterjedt és működő népek vallásosságának a megnevezésére használják. A társadalmi rétegzettséget figyelembe véve magát a fogalmat egy olyan rendszerként határozzák meg, amely a hétköznapi élettel, a mindennapokkal, érzésekkel és erkölcsi értékekkel rokonítható. A szakirodalomban gyakoriak a viták azzal kapcsolatosan, hogy a népi vallásosság egy független és különálló vallási rendszer-e. Sokak az egyes társadalmi osztályokat különbözőképpen érintő egyháztörténeti, művelődési és/vagy társadalomtörténeti folyamatokkal bizonygatják mindezt. A népi vallásosságot azonban a tudomány a néphit fogalmi körébe beletartozó, nem keresztény népi ismeretektől – a hiedelmektől is elhatárolta. Az effajta módszertani problémák kiküszöbölésére született a helyi vallás fogalom, amely egyöntetűen tanulmányozza az egyes csoportok életével kapcsolatos változásokat. (Lancu 2012: 4)

A néphit vizsgálatok azzal a kérdéssel találjuk magunkat szembe, hogy van-e határ a hiedelem és a tudás között, és ha van, akkor hol. A szakirodalomból megtudjuk, hogy ez a két fogalom nem áll messze egymástól. Mindkét fogalom a valóságra reagál és az alapja mindkettőnek ugyanaz, vagyis a meggyőződés. Köpeczi Béla szavaival élve: *„a hiedelem igaznak vagy valóságosnak tartott tudati jelenség, amelyet nem kell bizonyítani, mert valamely társadalmi csoport minden bizonyítás nélkül is elfogadja”*. (Keszeg 1991: 122)

Pócs Éva szerint így gondolkodik a népi hitvilágról: *„A népi hitvilág leggazdagabb, mai napig – legalábbis a szájhagyományozott hiedelemmondákban – lelegevenebben élő területe a hiedelmek hagyományos alakjaihoz kötődik. Ezek egy része a paraszti mindennapi életben fontos funkciót betöltő személy volt (pl. gyógyító, bába, halottlátó), akinek veszélyes, „kétarcú” tevékenysége szinte vonzotta magához a „természetfeletti” képességekre vonatkozó hiedelmeket.”* (Pócs 1980: 728)

3.1. Hiedelmek a fognosi lakosok életében

A hiedelmek egy-egy nép életének részei. Élhetnek hiedelmek közösségenként, családonként, amelyeket más-más módon, állandó vagy alkalmi jelleggel lehetnek jelen életünkben. Kapcsolódhatnak ezek a hiedelmek egy-egy eseményhez vagy naphoz, személyhez vagy akár természeti jelenséghez is.

Elsőként a házasságkötéssel kapcsolatos hiedelmeket említeném itt meg, melyek még nem is olyan régen, az esküvők kihagyhatatlan részét képezték, A házasságkötés, mint alkalom/szertartás teret adott a fiatal pár összetartozását, termékenységét, egészségét, gazdagságát és jólétét biztosító mágiák előhívásának. (Dömötör 1990: 633)

Egyik adatközlőm, Bányai Piroska több hiedelmet is megemlített interjúm során, elmondása szerint Fornoson szokás volt cukorkákkal és aprópénzzel kevert búzát szórni a fiatal párra, mikor azok a templomból visszaértek a fiúházhoz. Ennek a szokásnak bőséghezó hatást tulajdonítottak.

A lakodalom két helyen zajlott, úgynevezett lány- és fiúháznál, kb. 200-250 személlyel helyenként, ahol egészen a vacsora végéig külön ünnepelt a násznép, majd a vacsora végeztével a vendégek a fiúháznál folytatták a mulatást egészen reggelig.

Az éjfélti fátyolszedést követően a vőlegény zakójáról is lekerül a bokréta, amit a menyasszony a földre dob és addig tapossa, míg az darabokra nem szakad. Ezzel jelképezve azt, hogy így jár minden nő, aki az ő férjére szemet mer vetni ezután.

Az idősek úgy tartották, ha a lakodalom napján esik az eső, akkor a menyasszony nem szűz. Keszeg Vilmos Dethemtelepi kutatása szerint a lakodalomnap eső áldásos, boldog házasság vagy rossz élet jele. (Keszeg 2013: 158) Fontos szempont volt az is, hogy ne legyen két esküvő egy napon. Ha valami miatt mégis így történt, a két menyasszonynak nem volt szabad meglátni egymást, különben az balszerencsét jelentett.

Darcsi Gizella visszaemlékezéséből tudjuk, hogy a kommunizmus ideje alatt nem volt engedélyezett a nagy mulatozás, az esküvőt otthon tartották a legnagyobb szobában. A keresztlővel kapcsolatban a következőket mesélte:

„Amíg a kisgyermeket nem keresztelték meg, addig nem mehetett vele az utcára. Régebben a szülés után egy-két nappal, általában egy héten belül sor került a templomi keresztlőre.” (AK2)

Babalátogatáskor tilos volt az anyuka ágyára ülni, nehogy elapadjon az anyuka teje és ha keresztlőkör a vendégek között volt olyan, aki épp akkor vót beteg, akkor annak szólni kellett az anyukának, mert a titkolt betegség miatt a gyermek arcára piros pöttyök jöttek, úgy tartották. Amikor a keresztszülők a templomi szertartás után hazaértek a gyermekkel, az asszonyok megkérdezték a keresztszülőket: „Kit hoztatok?” Erre pedig a következőképpen kellett válaszolni: „Pogányt vittünk, keresztyént hoztunk!”

Máig élő az a szokás Kárpátalján, hogy az olyan gyermeknek, akit megrontottak – állandóan sír és nem szopik –, szemet oltanak, vagyis égő parazsat vízbe dobnak, és a

szenes vizet a fürösztő teknőbe öntik, átlósan keresztet vetnek rá, és ebben fürdetik meg a gyermeket. (Kosztju 2015: 10)

Darcsi Gizella így mesélte a szenesvízelés folyamatát:

„Az én jányom igen síró volt, 4 évig sírt, de dőgozni kellett, ő meg állandóan sírt. 9 szem szenet kellett kaparni, és azt mondta mamám, hogy: se nem 9, se nem 8, se nem 7, se nem 6, se nem 5, se nem 4, se nem 3, se nem 3, se nem 2, se nem 1, és beledobta a szenet a vízbe. Utána háromszor kellett a szájába csepegtetni abból a vízből, és közben ezt az imádságot háromszor kellett elmondani:”

Elindult a Jézus, méne Máriával

Jordán folyó vize mellett (és visszafelé kellett megmosdatni)

Talála ott három zsidó fiút

És három zsidó leányt

Vevé azoknak taknyát, nyálát

Öntvén azt a piros márványkőre

Úgy használjon, mint az Úr Jézusnak (nevét mondani a gyermeknek)

„Imádkoztam is utána, hogy bocsássa meg a jó Isten, mert ugyé ez babona, azt mondták akkor, hogy babona.”(AK2)

Láthatjuk tehát, hogy a szakrális területen kívül is van szakrális kommunikáció. Az emberek a mindennapi élet során többször is rákényszerültek arra, hogy segítséget kérjenek valakitől, akiben bíztak és akiről hitték azt, hogy több hatalma van, mint egy átlagos embernek és hogy amit csinál, annak lesz eredménye.

IV. AZ IMA A SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ TÜKRÉBEN

4.1. Az ima fajtái

A Magyar néprajzi lexikon szerint az ima felsőbbrendű lényhez (a keresztény vallású népeknél – így a magyarságnál is – Istenhez, Krisztushoz, szentekhez stb.) intézett fohász. (Magyar néprajzi lexikon)

A magyar nyelv Értelmező kéziszótára már kicsit távolságtartóbban fogalmaz: Istenhez vagy túlvilági lény(ek)hez szóló, dicsőítő, valamit kérő, neki(k) hálát adó (kötött) szöveg. (Értelmező kéziszótár 2003: 563)

Az ima a szakrális kommunikáció körébe tartozik, kommunikációelméleti szempontból belső beszéd, egocentrikus beszéd, autokommunikáció (intrapersonális kommunikáció). Az ima személyes jellege miatt bizalmas, titkos, magántermészetű kommunikáció. Piaget kimutatta, hogy az egocentrikus beszéd – pszichológiai funkcióját tekintve – belső beszéd, fiziológiai természetét illetően pedig külső beszéd. (Vigotszkij 2000: 61)

Az ima, mint istenségekkel és spirituális lényekkel való emberi kommunikáció az emberiség történetének legtöbb vallásában jelen van. A legtöbb vallási perspektívából nézve az ima az emberi lét feltételeinek szükségszerű tartozéka. Ha az emberi anyagi világot az isteni vagy spirituális világtól való hasadás vagy elválás eredményének tekintik, az ima az egyik olyan hatékony eszköz, amellyel ez a hasadék – ha időlegesen is – áthidalható. (Lovász 2008: 40)

Keszeg Vilmos így mutatja be az ima két formáját: *„az individuális (személyes) ima „nagyobb lehetőséget nyújt a személyes tartalmak (hála,érés) megfogalmazására, az életvezetésbe való integrálásra”, a rituális (szertartásos) ima „az imamondás specialista általi irányítására, s ezáltal általános gondolatokkal való azonosulásra. Az első esetben, a rögtönzött imádság esetén a belső monológ sajátosságai érvényesülnek; a szöveg kevésbé kidolgozott, a gondolatok befejezetlenek. A nyelvezet azonban ekkor is választékos. A hívő minden életkorban imádkozik. A gyerek általában kötött, tanult imaformákat alkalmaz, a felnőtt személyes szükségleteinek megfelelően rögtönöz. A felnőtt, az idős személy több időt fordít a szakrális kommunikációra, több konkrét helyzetben gyakorolja.”* (Keszeg 2018: 79)

Az imamondás funkcióit Lovász Irén így sorolja fel: segítségül hívó ima (invokáció), áldó ima (benedikció), hálaadó ima, vallomás ima (konfesszió), vezeklő ima (penitencia), liturgikus ima. (Lovász 2002: 32)

Lőrincze Lajos nagy hatalmat tulajdonít az imádságnak, így említi: „A primitív népek tudatában a szónak hatalma, varázsereje van, amelynek birtokában betegségeket lehet gyógyítani, ellenséget le lehet győzni, a földet termékennyé lehet tenni, sőt még a szellemeket, az isteneket is kényszeríteni lehet akaratunk teljesítésére.” (Lőrincze 1985:10)

Kész Margit széleskörűen foglalkozott a népi gyógyászat kutatásával valamint az archaikus imák gyűjtésével, osztályzásával. A történelmi Ugocsa vármegye öt településének népi gyógyászatáról szóló disszertációjában külön fejezetet szentelt a szakrális kommunikáció verbális szakaszának, melyet Az ima szerepe az egészséges test és egészséges lélek fenntartásában a vizsgált településeken címmel illetett. Meggyőződése szerint a hívó ember számára az ima a transzcendens szellemi lét legfontosabb megnyilvánulás, amely jelen van a hétköznapokon és az ünnepekben, egészségben és betegségben egyaránt. (Kész 2012: 17)

Az archaikus imák egy külön csoportját képezik az imáknak. Ismét Kész Margit nevét említhetjük e téren, aki az archaikus műfajjal a népi gyógyászat kutatása közben találkozott, mint újból és újból előbukkanó szegmensen. A kutatás bizonyítja betegségek okozta válsághelyzetekben különösen felerősödik a transzcendens világ felé fordulás. (Kész 2012: 16)

Az archaikus népi imádságok és a bajelhárító, gyógyító funkciójú ráolvasások egy olyan világ jelei, amelyben rend van, s bár vannak az ember testi-lelki egészségére leselkedő veszélyek, erők, az archaikus rendben élő ember tudja, hol van azoknak a lakhelye, honnan erednek, és azt is tudja, milyen módon, milyen eszközökkel tud védekezni ellenük. Az archaikus világképben, a szakralitással rendezett univerzumban egység és rend van, átlátható viszonyok és összefüggések tartják fenn. Épp azok, amelyek mai megbomlott világunkból hiányoznak. (Lovász 2008: 43)

Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése indította el a műfajjal való behatóbb foglalkozást, azaz archaikus imádságokkal a Hegyet hágék, lőtöt lépék című alapművében találkozhatunk, melyben kárpátjai anyag a politikai határok miatt sajnos nem található, de népi imádságok, könyörgések sora bizonyítja, hogy a többéves áldozatos munka nem volt hiábavaló, hiszen a gondosan válogatott anyagon keresztül az elmúlt magyar és európai évszázadokat is jobban megértjük Ezek az imák és könyörgések rávilágítanak a feudalizmus korában élt parasztság szellemi stílusára, társadalmi kiszolgáltatottságára,

lehetőségeinek korlátaira. Ezek az imák az elnyomott, kiszolgáltatott nép magatartását, értékrendjét, menekülési törekvéseit magyarázzák nekünk. Megragadó azonban ebben a gazdagon feltárt költészeti műfajban az alkotói, költészeti szépség, ami érzékelhető. (URL3) Az archaikus imákkal szorosan egy csoportban említi Erdélyi a „bájoló-ráolvasó” imádságot, ugyanis nem lehet elválasztani ezeket a népi tudatban sem. Tehát a „ráolvasó imádság” elnevezés külön kategóriaként nem szerepel a szakirodalomban. (Takács 2003: 92)

Bárczi Géza nemzetközi tekintélyű nyelvész az archaikus imák európai kötődéséről a következőképpen gondolkodik: „*Ez a műfaj nem magyar különlegesség (csak nálunk eddig nem vették észre): föllelhető Európában mindenütt, Portugáliától az orosz földig csodálatosan illusztrálják e szövegek az európai kultúra összefüggését, egyetemlegességét, az európai szellemnek egész földrészünket átható, élő közös hagyományát, rokonságát, mondhatni azonosságát.*” (Bárczi 1975: 81)

Mágia, ima, misztika címmel jelent meg Peti Lehel és Tánczos Vilmos tanulmánykötete a népi vallásosságról, amely jó képet ad arról, hogy milyen vallási jelenségek foglalkoztatják napjaink néprajzkutatóit. A kötet anyaga alapján elmondható, hogy ma elsősorban a fiatal kutatók foglalkoznak a jelenben zajló vallási jelenségek értelmezésével. E kutatások elsősorban a vallási jelenségek megnyilvánulásait vizsgálják többféle módszerrel. (Tánczos – Peti 2019)

Hit nélkül nincs értelme a szakrális kommunikációnak, ennél fogva ezeknek az imádságoknak sem. A hit a 21. század emberének biztonságot ad a világban zajló események terén, főként a megszokottól eltérő válsághelyzetekben, idősek és fiatalok más-más módon élnek meg a szakralitást világunkban. (Kész 2019a: 113)

4.2. Kézírtos füzetekből gyűjtött imádságok Fornoson

A Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület honlapján olvashatjuk a következő meghatározást az archaikus imával kapcsolatban: „*Archaikus ima - archaikus népi imádság: epiko-lírai műfaj, de dramatikus elemeket sem nélkülöz. Témája szakrális, jobbra a szenvedéstörténet egyes kánoni és apokrif mozzanatait tartalmazza. Kizárólag a szójhagyományban maradt fenn, önálló műfajként csak a legutóbbi időben felfedezett. Kapcsolatot mutat a középkor vallásos irodalmával, elsősorban költészetével, de a liturgikus valóságát is érzékelteti szövegében és dallamvilágában egyaránt. Ugyanakkor a világi lírához is kötődik*” (URL5)

Kutatásomban három imádságos füzetet vizsgáltam meg, név szerint Orosz Ilona (szül.: 1927), Bányai Piroska (szül.: 1929) és Darcsi Gizella (szül.: 1938) kézzel írott imádságos füzetét. Fiatalabb adatközlőim már nem rendelkeztek ilyen füzettel.

Bányai Piroska elmondása szerint régen többször is átmásolták ezt a füzetet és nagy becsben őrizték. Mivel azonban reggel-este kezükbe vették, és többször is olvasták a nap folyamán a benne levő imádságokat, ezért elég hamar elhasználódtak a lapok, ezért kellett sokszor átírni. Egy ideje azonban már foglalkoznak adatközlőim átírással sem, ezért egyes könnyáztatta helyen nehezen olvashatóak az imádságok, és a lapok is már kihulltak a sok forgatástól.

„Már nem írok ebbe a füzetbe, mert már nem látok olyan jól, mint régen, de már fejből tudom ezeket az imádságokat, van úgy, hogy ki sem nyitom a füzetet és úgy mondom az imádságokat.” (AK1)

Kész Margitnak sikerült lejegyeznie a Kárpátalján fellelhető archaikus népi imák egyik legrégebbi típusát a ráolvasófunkcióban élő imaszövegeket. Az „igézésben”, a szemmel verésben hívó archaikus közösségekben még élénken élnek a gyógyító-elhárító cselekményben mondott ráolvasó-imádságok. Több református adatközlő is ismeri és alkalmazza az igézetelhárító mágikus cselekményt szenes víz készítése közben. (Kész 2019a:120)

Másik adatközlőm arról mesélt, amikor kölcsönadta nekem az imádságos füzetét, hogy ő nem csak úgy egyszerűen szokott imádkozni, hanem térdre borulva.

„Édesanyámtól tanultam meg imádkozni, amellet, hogy tőle tanultam meg az első imádságot, amire mai napig emlékszem, még nagyon sok mindenre megtanított. Tőle tanultam meg varrni, nagyon szépen hímezni, és szőni, amire nagyon büszke is voltam, mert olyan szép pokrócot nem tudott szőni senki, mint én meg édesanyám. De mindig letérdeltem, amikor imádkoztunk.

Az idősek régen minden percet kihasználták, hogy hasznosan töltsék el az időt. Néha még éjjel is lehetett hallani, ahogyan csattog a szátyíva. Amire még emlékszem az az, hogy nagyon nagy munkának számított a szátyíva felállítása és a cérna befűzése. Ilyenkor összejöttek a szomszédok és közösen megcsináltuk, ma már nincsenek ilyen nagy munkák, nincs is már szomszéd lassan.

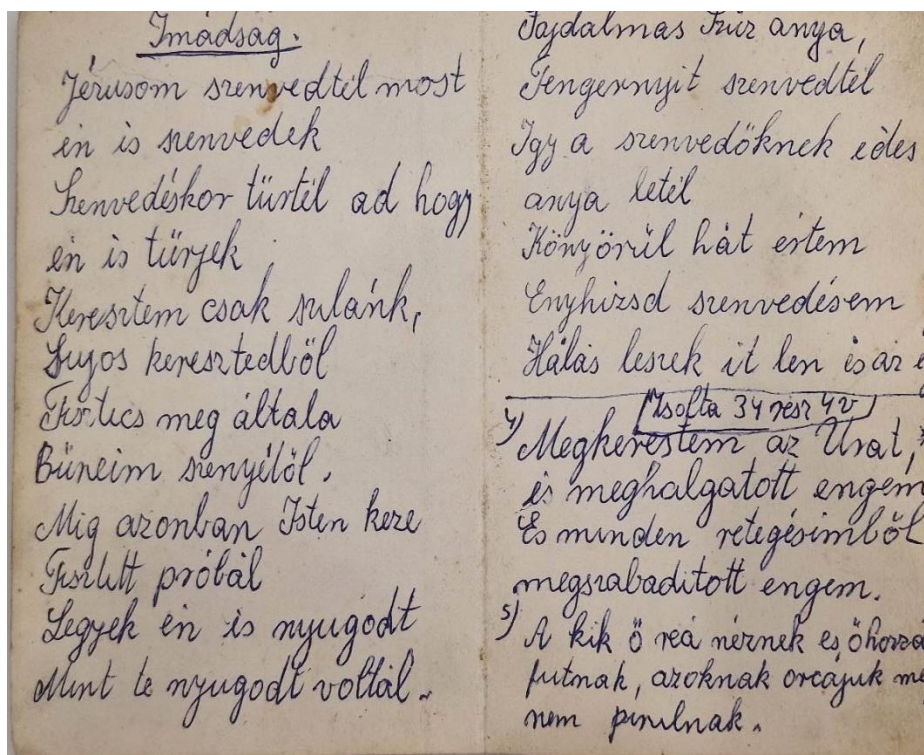
Lovász Irén szerint az ima a „két világ” közötti kommunikációt segíti elő. Fontos szerepe van a földi ember életében, hisz az ennek a segítségével tud kapcsolatba lépni az Atyával és a szentekkel. Az imádságnak megvan a maga szabálya: egy szent dologról beszélünk, amiben az elhangzott szavak is szentek, s mindegyikre nincs befolyással az sem,

hogy azok előre megírtak, vagy esetleg spontán módon fogalmazódnak meg. (Lovász 2002)

S, hogy mennyit imádkozunk? Erre választ kapunk a Bibliából, Pál apostol Thesszalonikabeliekhez írott levelében: *Szüntelenül imádkozzatok!* (1. Thessz. 5,17)

Arra bátorít minket Pál apostol, hogy egész nap, szüntelenül imádkozunk. Ez nem azt jelenti, hogy egész nap a templomban kell ülnünk, és imádkozni. hanem azt, hogy Istent bárhol, bármikor megszólíthatjuk, akár az utcán, munkahelyünkön, vásárlás közben, bármerre járunk, bármit csinálunk.

Barta Ilona imádságos füzetében találtam a következő imádságot

A 21. században már csak elvétve találhatunk ilyen típusú imádságos könyveket, imádságos füzeteket, mivel a ma élő emberek már a technika hozzájárulásával más módon tudnak egy-egy imádságot elolvasni, meghallgatni. Míg az idősebb generáció többször is átírta ezeket a füzeteket, addig a mai generációnál már változott az értéke a kézzel írott füzeteknek, és meglátásom szerint az imádkozás más módját tartják fontosnak, mint a füzetből való rendszeres felolvasást, akár csendben vagy fennhangon. Kész Margit megállapításával én is egyetértek, miszerint az archaikus imádságok már csak a szájhagyományban kutathatóak leginkább, hiszen csak az idősebb generáció emlékezetében élnek. (Kész 2019a:128)

A következő vers egyik interjúalanyom, Bányai Piroska imádságos füzetéből származik és arra utal, hogy a családban mindig az édesanya az, aki utat mutat tetteivel, szokásaival. A hívő édesanya mai napig a legnagyobb kincs egy gyermek, egy család életében. Ha egy anya vasárnap templomba igyekszik, minden bizonnyal a gyermeke is követni fogja. Ugyanúgy, ha a kezébe veszi az imádságos könyvet, gyermeke is a kezébe fogja venni, hiszen ezt a példát látja maga előtt. Az imádság így hangzik:

*Van egy kedves könyve
Az én jó anyámnak
Kezébe veszi azt
Hétköznap vasárnap
Ahogy bírja serényen
Kendő sál a nyakában
Sietve megyen
Az Isten házában
Hogyha lejár az estvéli óra
Tér a kis család csendes nyugovóra*

*De az midőn megpihenni tére
A zsoltaros könyvet veszi a kezébe
Sokszor mondja könnye megindulva
E- zsoltaart még kiskoromba tanultam
Még az én jó anyám tanított meg rája
Áldás legyen pihenő porára
Es mikor elénekli lassan
Szíve lelke fent jár a magasban.*

*Boldogság van az arcára festve
Olyan áldott nekünk az az este
Egyik őszi borongós vasárnap
Arra kérem az édes anyámat
Ha a halál álmod sző szemére
A zsoltaárját vegye a kezébe
Ne akarja, hogy csak úgy magára*

Legyen innen útra indulása

De ha elér az Isten elébe

Zsoltáros könyve legyen a kezébe

Az imádkozás ideje alatt, mondhatni, a hívő ember kilép a hétköznapi világból, s belép a szakrális világba. Ezt a folyamatot egyfajta ciklikusság jellemzi, tehát rendszerszerű, folyton ismétlődő cselekvésről beszélünk. (Kész 2019a: 115)

A szakrális világnak vidékünkön a mai napig jelentős szerepe van az emberek életében. Tapasztalások és kutatások eredményei szerint különösen a nehéz időszakokban, mint betegség vagy gyász idején valamennyi vallásos tevékenység szerepe még inkább felnagyobbodik. Az emberekre jellemző, hogy a mai napig odafigyelnek a környezetükben zajló folyamatokra. Baj bekövetkeztekor a közösség tagjai nemritkán imával fejezik ki részvétüket. (Kész 2006: 122) Egyik adatközlőm elmondása szerint a következő imádságot operáció előtt olvasta, amikor nagyon félt, mert nem tudta, hogy Isten megtartja-e életét vagy sem, azóta is tudja ezt az imádságot fejből, mert mindig visszaemlékezett rá, hogy ezt imádkozta a bajban és Isten megsegítette. Az imádság így hangzik:

„Uram, könyörülj Istenem, hajolj le hozzám. Irgalmas édes Atyánk nyújtsd ki a kezedet felém. Szenvedésben és bizonytalanságban kiáltok Hozzád. Által kell mennem a gyötrelmeken és nem tudom mi vár reám? Most látom, milyen gyenge vagyok, most érzem tehetetlenségemet. Atyám, bocsásd meg nekem, hogy annyiszor nem hívtalak Téged boldog és egészséges időkben. Ne vond el tőlem most a Te vezető erős kezed. Add azt a reménységet, hogy próbálni akarsz, hogy a gyógyulás partjára akarsz átvezetni. Szenvedő és gyenge testemnek Te adj erőt, hogy elhordozhassam azt, ami reám vár. Tusakodó lelkemnek Te adj erőt, hogy olyan nyugodtan várjam a holnapot, mint a gyermek édesapja szíve mellett a virradást. Szabadításnak Istene, éreztesd meg velem, hogy mindenek fölött Te rendelkezel, Csak az történhetik velem, amit Te elhatároztál. Légy kegyelmes hozzám, bűneimből és nyomorúságomból emelj föl engem. Adj a testemnek teljes gyógyulást a fájdalmak után. Mutasd meg, hogy ez a Te gyógyító akaratod is, hogy a szenvedéseken át jussunk örömhöz, gyötrelmeken át a békességhez. Óh, ne engedd elfelejtenem sohasem, egészségben sem, hogyan könyörültél rajtam. De készíts el Atyám nyugodtan és csendesen arra, hogy a kezedből fogadjak el mindent, ami velem történik. Örökkévaló és halhatatlan lelkemet szent Lelked tisztítsa meg. Adj találkozást Szent Fiaddal énnekem, aki azért halt meg, hogy én örökké éljek, azért szenvedett, hogy én meggyógyuljak. Érttesd meg az én szenvedéseimen át jobban az Ő

váltságszerzését. Békességnek és szabadításnak Istene, óh, ne hagyj magamra engem, óh, könyörülj rajtam, halld meg kiáltásomat, a Krisztusért.” Ámen. (Muraközy 1989: 72)

A reggeli imádságnak nagyon fontos szerepe van az ember életében, hiszen ha az Istennel kezdjük a napunkat, ő képes arra, hogy áldásos legyen az a nap és egy perce se teljen el hiába. Több típusú reggeli imádsággal is találkoztam az általam vizsgált imádságos füzetekben, van amelyik gyerekeknek szól, van amelyik felnőtteknek, de a reggeli imádság kihagyhatatlan részét képezte az imádságos füzeteknek.

Vianney Szent János nagyon szépen hozza értésünkre, hogy miért fontos a reggeli imádság: *„Nagyon ügyeljünk arra, hogy soha ne tegyünk semmit, amíg el nem mondtuk a reggeli imádságainkat. Az Ördög egyszer kinyilatkoztatta, hogy ha meg tudja szerezni a napunk első pillanatát, akkor a többi miatt már nem aggódik”* (URL4)

Az alábbi reggeli imádságokkal találkoztam az imádságos füzetek lapjain:

1) *Összeteszem a két kezem*

Úgy kérem az én Istenem

Hogy áldjon meg legyen velem

Míg csak a nap lenem megyen

2) *Harangoznak a szívemben*

A jó Isten szeret engem

Adott nekem új napot

S- én neki hálát adok

3) *Jó Istenem felébredtem*

Te örködtél énfeledtem

Köszönöm, hogy megtartottál

Hogy felettem virasztottál

4) *Óvj meg ma is szentkezéddel*

Szent kezedből ne eressz el

Vedd oda mind akit szeretsz

Ó halgazsd meg kérésemet

5) *Én Istenem!*

Szívemet hozzád emelem

*Kinek éjjel is van rám gondod
Én neked forró hálát mondok
Ó légy velem egész napon én Istenem
Míg ránk leszáll megint az este
És éj borul a fáradt testre
Ó addig is atyám te óvd
És áld meg az imádkozót*

Az esti imádság ugyanolyan fontos, mint a reggeli, hiszen a nap végén hálát adva Isten gondviseléséért, békével a szívünkben térhetünk így nyugovóra. Legkedvesebb esti imám, amit nagymamámtól tanultam még kiskoromban és a mai napig itt él az emlékezetemben. Továbbadva ezt a kis rövid imádságot, én is megtanítottam a kislányomnak, mert szerintem fontos az, hogy már gyermekként erős kapcsolat alakuljon ki közöttünk Istennel és az ima mindemellett egy hatékony fegyver arra, hogy már gyermekként a nehézségek és félelmek közepette erőt kapjunk Istentől és tudjunk kihez fordulni, amikor nehézségek érnek bennünket. Az imádság rövid és könnyen megtanulható:

*Én Istenem, jó Istenem,
becsukódik már a szemem.
De a tied nyitva Atyám,
Amíg alszom, vigyázz reám.
Vigyázz az én szüleimre,
Meg az én jó testvéremre.
Mikor a nap újra felkel,
Csókolhatjuk egymást reggel.*

Ehhez hasonló esti imádságokat találtam Bányai Piroska imádságos füzetében is:

1) *Édesatyám jó Istenem*

*Éjszaka is maradj velem
Oltalmaztál egész napon
Oltalmaz, ha elaluszom
Viselj gondot mindig reám,
Jó Istenem édes Atyám.*

2) *Álom, álom, édes álom
Nyugodj az én szempillámon
S amíg zárva lesz a szemem
Légy mellettem jó Istenem.*

3) *Álmos vagyok úgy alhatnám
Fáradt vagyok nyugodhatnám
Bezáródik a kétszemem
Vigyázz reám én Istenem
Adj csendes éjt mindenkinek
És házunkon kívül is
Minden jó lelket őrizz meg*

Az hívő emberek életében fontos volt és mindmáig fontos az ünnepnapok kellő megélése. Az ilyen ünnepnapokon még erősebb imaéletet élnek ilyenkor a hívek és odafigyelnek arra, hogy megszenteljék az ünnepnapokat úgy, ahogyan Isten tanította őket az Ő igéjén keresztül.

Az őskereszténység legnagyobb ünnepe a húsvét volt, melyre különös módon készültek az emberek és amelyet különféle előkészületek előztek meg. Valahol olyan szokás volt, hogy böjtöt tartottak az ünnepet megelőző hetekben. A keresztények nagy része a Jézus feltámadását megelőző negyven órát folyamatos böjtöléssel és imádkozással töltötte. Ez azonban változó volt helyenként, voltak akik csak a Jézus feltámadását megelőző szerdán, vagy például pénteken böjtöltek. (Simén 1875:351)

A mi családjunkban a böjtölés fogalma a férjem anyai nagymamájának köszönhetően lehet jelen. Katolikus vallású fiatalasszonyként költözött ide Fornosra egy nagyon kis létszámú ukrán faluból, Sztánfaluból. Katolikus vallását nehezen tudta itt gyakorolni, hiszen a faluban mindenki református vallású volt, de a katolikus vallással együtt járó hagyományokat, szokásokat nem hagyta kiveszni életéből, s ezeknek a hagyományoknak a fontosságára oly gondosan tanította a családját, hogy a nagypéntek még a mi családjunkban is, sok évvel később bár, de böjtöléssel telik. Ilyenkor halat, olajos kenyeret és krumplit, gombalevest készítek a családnak. Számunkra fontos ez a nagypénteki böjt, mert nagymamánk számára is az volt, és így őrizzük az ő emlékét. Igaz, hogy az effajta böjt inkább csak az evésre vonatkozik, de reformátusként fontosnak tartom, hogy ilyenkor, húsvétlőtt ne csak a finom ételektől tartóztassuk meg magunkat, hanem a belső, lelki oldalát is ragadjuk meg a böjtnek és így készüljünk az ünnepre, odafigyelve, hogy mit veszünk nagypénteken magunkhoz, ahogyan Pocsainé sorai között is olvassuk. (Pocsainé 2012 , Reformatus.hu | [A húsvéti ünnepkör református hagyománya](#))

Az általam vizsgált imádságos füzetekben több imádságot is találtam, ami a szülőkért mondható. Bányai Piroska imádságos füzetében fellelhető a következő imádság a szülőkért:

*Istenem, Istenem
Úgy szeretlek téged
Mint az én aranyos
Édes két szüleimet.
Tartsd meg őket nekem
Nekik is engemet
Hálával töltsd teli
Gyermeki szívemet.*

„Édesanyám tanított meg ezekre az imádságokra. Nagyon jó asszony vót, nagyon sokat kellett neki dőgozni, sokat betegeskedett, de templomba mindig elmentünk, mindig vitt magával, kicsi korom óta jártam a templomba. Nagyon kedves asszony vót, mindig mosolygott.” (AK1)

1) *Uram hallgass meg engemet,
Tudod édes Apám-Anyám beteg
Ó gyógyítsd meg jó Istenem
Kisegít más hogyha te nem.
S amíg élek e világon
Szent nevedet mindig áldom
Könyörgésem ó hallgasd meg
Mert szívem elkeseredett.*

2) *Hiszem, hiszem édes Atyám
Meg gyógyítod édesapám-anyám
Leborulok szíved elé
Szent nevedet így áldom én*

A szakrális világnak tehát jelentős szerepe van az emberek életében. Tapasztalások és kutatások eredményei mutatják, hogy az emberek legtöbbször a nehéz időszakokban, mint például betegség vagy gyász idején fordulnak leggyakrabban Istenhez. Az emberekre a mai napig odafigyelnek a környezetükben zajló folyamatokra. Baj bekövetkeztekor a közösség erősíti egymást imával, így fejezve ki részvétüket. (Kész 2006: 122)

„A férjemet amikor gyászoltam, minden nap elolvastam ezt az imádságot. Nekem ez erőt adott a mindennapokhoz. Jobban el tudtam viselni a hiányt, az Isten megerősített éngem.” (AK2)

Az imádság így hangzik:

„Feljött a halál ablakunk alá. Uram, elárnyékozta minden reménységünket és most sötét mélységből kiáltom hozzád. Minden más elveszett csak a benned való hit nem hull bele a sírba. Uram, elsíratom előtted azt a sok örömet, amely elhervadt és még egyszer ki nem virágzik, azt a sok kedves szót amely tovaszállt és még egyszer vissza nem jő, azt a boldog együttlétet, mely szétszakadt és újra eggyé nem lesz soha többé ezen a földön. Leomlik a ház, elsápad az egészség, és minden reménységünkből nem marad más, mint egy marék avarlevél. Megtanítottál Uram, hogy nem lehet emberi életnek szeretetére ráépíteni a boldogságot, egyszer elindul tőlem az, aki eddig szeretetével őrködött fölöttem és összeomlik minden terv, minden álmom. Mi marad nekünk Uram? Megmarad minden ígéreted és minden biztatásod. Erősen fogom a kezedet, ez a nagy vihar, amely rácsapott az otthonunkra óh, ne tépjén el Tőled engemet. Szüntelenül mondom előtted siralmaimat és bánatomat: ez a nagy fájdalom, amely körülvesz, el ne némítson engem. Szent Fiad által jelenj meg közöttünk. Lássa Ő meg az ő síró népét. Vezessen szelíden Tefeléd bennünket. Tündököljön dicsősége a halálon át is. Ő, aki legyőzte a pusztulást, mutassa meg a diadalmat a halál fölött. Óh, vezessen át a siralmak völgyén, hadd higgyünk benne úgy, mint az élet és feltámadás Urában. Élet és irgalom Ura, adj győzelmet a halál fölött, a Krisztus által. Ámen. (Muraközi 1989:39)

Régi imák, könyörgések után kutatva, nagy segítségemre volt a kutatásban Darcsi Margit, Fornosi lakos, aki diakóniai szolgálatot végez a Fornosi Református Gyülekezetben. Általa olyan videókhöz jutottam, amelyekben olyan idős emberek mondanak el imádságokat, akiket ő rendszeresen látogat, de rossz egészségi állapotuk miatt megterhelő lett volna számukra egy interjú.

Az alábbi imádságot Orosz Gyula, 86 éves helybéli lakos mondja el, aki élete során egy vasárnapot se mulasztott volna el, hogy ne menjen el az Isten házába, a templomba. A templomnak is van egy úgynevezett szakralitása. Aki az életét úgy éli le, hogy a templom az élete részét képezi, annak fájó pont az, amikor már az öregség miatt nem tud menni az Isten házába. Ez az imádság, mint egy búcsúimaként hangzik el a fent említett Gyula bácsi ajkáról:

*Isten háza, az Úr maradjon veled,
Én már többet nem éneklek tebenned.
Tartson az Úr, mint a Siont, sokáig,
Állj szilárdul az ítélet napjáig.
Ámen*

Mindemellett a templom egy emberi közösség találkozóhelye - így soha nem szabad elfelejteni, hogy ez alapvetően szakrális, szent hely. Az elcsendesedés helye. Ebben a térben a szent Istennel lehet találkozni az igén keresztül. (URL6)

A templom tehát nemcsak szakrális központ, de társadalmi események színhelye is. (Pilipkó 2007:18)

A Bányai Piroska imádságos füzetében, nem csak imádságok olvashatóak, hanem versek is. Az egyik ilyen vers a találtam templomszentelésre íródott és így szól:

Templomszentelésre

*Van egy szép hajlék ami mindenkié
Égé földé Istené emberé.
Alapja mélyen a földbe van ásva
Hogy állja a vihart ha megpróbálja.
Bár zugnak felette nehéz fellegek
Bontsa a közöny rontsa a gyűlölet.
Tornya az égre néz hogy lássa az Isten
Eljött az óra hogy mirajtunk segítsen.
Mert csak egyedül ő tud segíteni
Halálból minket életre vezetni.
Életünk egyedül csak Krisztusba lehet
Aki a keresztfán megváltott minket.
Áldja meg az Isten mind a két kezével
Aki őt szolgálja egész életével.
Aki nem fáradt de jön a templomba
Nem csak aranyát de szívét is hozza.
Ezek meghoznak minden áldozatot
Építik, javítják, védik a templomot.
Bár tudjuk hogy itt mulandó sok minden
Csak egy az örök az ige és az Isten.
Ezt tette most is ez a gyülekezet
Köszönet nektek és dicsőség Istennek.
Téged is vár mindig és hív az Isten
Mert a te helyed is itt van üresen.
Jöjj közénk testvér foglald el helyed
Mi téged várunk az Úr pedig szíved.*

*Ha örököd van vagy sok bánatod
Gyere testvér bátran itt elmondhatod.
Megyek Uram hozzád fogadj kedvesen
Hálát adok neked édes Istenem.
Jövünk ide szomorúan sírva
Haza megyünk megvigasztalódva.
Itt tudjuk meg hogy jobb egy nap e házban
Mint sok ezer másnap künn a világba.
Itt nincs ellenség itt mindenki jó barát
Itt adja Isten a Szent lélek otthona
Örömben bánatban csak menjünk oda.
Itt vár a jó Isten kitarja karjait
Mond el betegséged és ő meggyógyít.
Vár ő mindenkit szegényt és gazdagot
Sírót árvát özvegyet és boldogot.
Könny és mosoly itt megtér egymás mellett
Csak adjad Istennek testvér a szíved.
A Szent keresztségben itt részesültél
Hitedről egykor itten vallást tettél.
Itt fogtag meg híven hitvesed kezét
Neked adta kezét szívét életét.
E toronyból sirat majd el a harang
Ha tested meghal és a sírba roskad.
Szava kísér el utolsó utadon
Hangja mellett nyugszol síri ágyadon.
Imád az Istent szeresd a templomot
El ne hagyd soha a te szép vallásod.
Neveld a hitbe drága gyermekedet
Hogy szeressen téged és félje az Istent.*

A vallásosság fogalmát lehetetlen pontosan meghatározni. Amióta ember él a földön, létezik a vallás is. Az ember ugyanis szünet nélkül keresi a válaszokat élete legnagyobb kérdéseire, próbálja felfejteni azt a rejtélyt, ami ő maga. Ám eközben ráébred, hogy nem tud önmaga számára kielégítő választ találni – valami saját magán túlira van igénye, tehát elkezd

keresni, kutatni az ég felé. Megteremti ennek a keresésnek az intézményes formáit, vagyis a világ nagy vallásait. (URL7)

A reformáció szorosan összefügg a vallás fogalmával. Soós Kálmán pályája kezdetén behatóan foglalkozott a reformáció történetével. Ifjú történészként az egyetemi éveit során ebből a témából készítette a diplomamunkáját 1984-ben. A szovjet éra utolsó évtizedének a közepén a reformáció kutatása nem volt szokványos az Ungvári Állami Egyetemen. 1517.október 31. és Luther tanai az egyszerű vallásos ember életében is fontos dolgokra mutatnak rá. (URL4) A régebbi időben a hittanórán minden református gyermeknek tudnia kellett az alábbi imádságot:

Imádság a reformációról

Református magyar vagyok

Halálomig az maradok.

Vallásomnak semmi ára,

Nem viszem én azt vásárra

Mert amiért drágább nincsen,

El nem adnám semmi kincsen.

Az én hitem az Istennek szent igéje

Melyért hullott Jézusomnak drága vére.

Hit az élet, igaz dolog,

Így írták az apostolok.

Ha elhagynám a hitemet,

Megölném az életemet.

A hűtlenek nem találhatnak

Vigaszt enyhe lángjában

a kárhozatnak, gyötrelmeknek.

Harcaim közt mitől féljek?

A vezérem tiszta lélek!

Jézusommal élek, halok,

Szent nevéhez hű maradok.

Pályabéren fogadom ezt,

Isten engem úgy segítjen!

(Barta Lídia imádságos füzetéből)

Egyik adatközlőm, Bányai Piroska, interjúm során a konfirmációval kapcsolatosan elevenítette fel emlékeit. Elmondása szerint a konfirmáció olyan esemény, amely szorosan összefügg a reformációval, mivel a református ember konfirmálással válik a gyülekezet tagjává, így a konfirmáció egyfajta megerősítést jelentett régen és most is. Még emlékszik, hogy saját konfirmálásakor együtt imádkozott velük a tiszteletes az egész gyülekezet előtt.

A háborúval kapcsolatosan is kérdeztem adatközlőimet. Ez a kérdés nagyon érzékenyen érintette adatközlőimet, úgy az idősebbeket, mint a fiatalokat. Az idősebbek már sok mindent átéltek, tapasztalták, hogy mindig az a megoldás és az segített, ha imádkoztak. Egyik adatközlőm ezt nyilatkozta:

„Ezt kéne most is imádkozni mindenkinek, akko nem lenne ennyi háború, meg ennyi viszálykodás. Régen is imádkoztunk, hogy ne legyen háború és nem is vót ilyen mint most. Vót háború, na de valahogy átéltük. Akko is nehéz vót, de mindig imádkoztunk, most is ezt kéne csak, imádkozni, Istent kéne segítségül híjni, hozzá kéne imádkozni az embereknek.” (AK1)

Megkereste és felolvasta nekem a háború idején mondható imádságot:

„Uram, irgalomnak és szeretnek Istene, a háború véres fellegeit, szent Lelked erejével távoztasd el tőlünk. Uram, Te mondtad: aki embervért ont, annak vére ember által ontassék ki. Uram, adj bölcsességet a népek vezetőinek. Rettentsd vissza őket az irtózatosságtól. Véres százvezrek teteme álljon eléjük. Elpusztult városok és nyomorgó árvák jajszava sikoltson feléjük. Fékezd meg a pusztító indulatokat milliók szívében. Mutasd meg, hogy a kiontott vért nem lehet lemosni többé annak a kezéről, akire rá hullott. Érted meg mindenkivel, hogy a háborúban csak a bűn győz és mindenki veszít. A fegyver semmi kérdést meg nem old, csak új sebeket támaszt. Uram, ne engedd, hogy hitvesek elszakadjanak hitvesüktől, hogy apák elhagyják gyerekeiket, hogy a házakat siralom járja át és a temető mezőkön véres tetemek heverjenek, sőt inkább hozd el az igazságnak és szeretetnek a lelkét minden népekre. Hatalmas kézzel törd össze a büszkélkedőt és a jogtalankodót. Állj azok mellé, akik a Békesség törvényeit követik. Ne engedd eltiporni a gyengét, ha igazságban jár. Alázd meg a hatalmast, ha az erőszak az igazsága. Könyörülj ezen a bűnös és Ellened lázadó emberiségen. Szent Fiad vére reáhullott erre a földre, óh, hadd hajtson ki általa a békesség és a jóság kenyérének megvetése. Add, hogy a Te szent országodért millió és millió lélekből szálljon most könyörgés. Választottaid láthatatlan seregei találkozzanak most előtted. Szent Fiad vezesse őket az igazság és a békesség áldott harcára. Ámen. (Muraközi 1989: 114)

V. INTERJÚK ÉS ELEMZÉSÜK MÉLYEN HÍVŐ EMBEREKKEL A SZAKRÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ TÜKRÉBEN

Munkám során az interjú módszerét alkalmaztam fonsi születésű, vallásos fiatal, középkorú és idős személyekkel, melyhez egy általam előre összeállított kérdéseket használtam. Az interjúk nagy segítségemre voltak abban, hogy jobban rálássak a faluban élő emberek szakrális életére és megállapítsam, milyen kapcsolatuk van Istennel. Az interjúk elvégzése után megvizsgáltam, összehasonlítottam az adatközlők válaszait, és lejegyeztem azokat. Munkámban a válaszokat teljes egészében közlöm, vagyis azok valós, eredeti formájukban kerülnek bele a szövegbe.

Adatközlőim minden kérdésemre válaszoltak, hol rövidebb, hol hosszabb válaszokat adva mélyültek el a kérdés valódiságában. Vallásukat tekintve interjúalanyaim mind reformátusok, rendszeresen járnak gyülekezeti alkalmakra, kivéve a legidősebb adatközlőt, Bányai Piroskát, aki kora miatt nem jár már közösségbe, de személyében egy nagyon aktív, beszédes, takaros nénit ismerhetünk meg. A háború következtében 2 adatközlő jelenleg Magyarországon él, de hitüket ott is megélik, aktívan vesznek részt az ottani gyülekezet életében.

Interjúkérdéseim között az alábbi és ehhez hasonló kérdések szerepelnek:

- Meséljen egy kicsit magáról!
- Hogyan lett Isten gyermeke? (Hogyan tért meg?)
- Milyen az Istennel való kapcsolata?
- Miben nyilvánul meg Isten gondviselése a mindennapokban?
- Mit jelent az Ön számára az Istennel való kapcsolat?
- Hogyan tartja a kapcsolatot Istennel?
- Milyen imádságokat ismer? Mely imádságok vannak jelen a mindennapjaiban?
- Honnan tudja, hogy imája meghallgattatik?
- Honnan kap választ imáira?
- Volt-e olyan eset, amikor érezte, hogy csak Isten segítségével juthatott át egy-egy nehézségen?
- Fiatal korában hogyan szolgált Istennek?
- Milyen a kapcsolata az egyházzal?
- Jár-e az egyház által szervezett alkalmakra?

- Miben nyilvánul meg a hite a mindennapokban?
- Törekedett-e arra, hogy hitét másoknak is átadja?
- Mit üzen azoknak, akik még keresik a hitüket?

5.1. Interjú Bányai Piroskával (AK 1)

Nagyon kevés ember mondhatja el a faluban, hogy Isten volt a gondviselője már egészen fiatal kora óta, ezért látogattam meg elsőként egy számomra nagyon fontos személyt, az utcánkban élő Bányai Piroška nénit, aki hamarosan a 95. életévét tölti be. Mindenki tudja róla a faluban, hogy mélyen hívő asszony már fiatal kora óta, aki nemcsak szájával, hanem tetteivel és egész életével dicsőítette, és dicsőíti is Istent mind a mai napig.

Több újságíró is felkereste már fel eddig élete során, hiszen ha Fornos történetéről, vagy a kenyérsütés fortélyairól, népszokásokról, hagyományokról volt szó, akkor mindenki tudta, hogy ezeknek az elmesélésére a legalkalmasabb személy, Piroška néni. Mindig is példakép volt ő az én számomra is és most is az.

Interjúm során a következő kérdéseimre kaptam választ:

- **Hogyan kezdődik egy napja? Mi az első teendője, miután felkelt?**

Legelőször megköszönöm a magam szavával Istennek, hogy felkeltem. Kérem, hogy irányítsa a kezünköt, de ne csak nekem, hanem a családomnak, szeretteimnek, is, mindenkiért imádkozok minden reggel.. Azut elolvasom a mai igét, utána egy igéskönyvből olvasok olyan igéket, ami ki van válogatva a Bibliából, ennek a címe: Igazgyöngyök a Bibliából. Aztán az Isten Ígéreteinek tárháza című áhitatos könyvből olvasom el az aznapra kirendelt igét, azut pedig az Isten műhelyéből olvasok. Elmondom neked, amit a mai napon olvastam, az öregekről volt benne szó, felolvasom neked:

Sok vihar rémített engem utamon

*Dörgött és villámlott, félttem is nagyon.
Üdözés, gyűlölet, sok jutott nekem.
Bár ne érdekelttem, túrtam békében.*

*Így éltek a régi, kedves öregek,
Békében hordozták sok keresztjüket,
Mi is az ő nyomdokiban lépdelünk,
Ennél jobb tanácsot ki adhat nekünk?*

*Úgy jártak a földön ide és tova,
Sorsuk sose volt más,
Mindig mostoha.
Míg a halál értük eljött idején,
És nyugtot találtak lenn a sír ölén.*

*Elfogadta szíven ezt a sorsot hát,
Miért élnék jobban, mint a hű atyák.
Küzdelem az élet és sok szenvedés,
De a túlparton vár az égi rész.*

- Mennyi időt szokott körülbelül olvasással tölteni?

Úgy egy fél órát olvasok minden reggel.

- Tudja mi vár önre a túlsó parton?

Tudom...Tudom!

- Van olyan imádság, amit minden reggel elmond?

Igen, van, amit még kicsi koromban, édesanyámtól tanultam, mert ő is nagyon jó családból származott, engem megtanított mindenre. A reggeli ima így szól:

Reggeli imádság

*Hozzád fohászkodok, ó Isten, jó Atyám
Te őrzöl engemet, homályos éjszakán.
Vezesse szent karod ma is gyermekedet,
Hogy el ne tévesszük igaz ösvényedet.*

Adj erőt minékünk a jóra Istenünk,

*Engedd áldásodat hálásan éreznünk.
Ó, védje szent karod, kedves gyermekeimet,
Istenem és Atyám, halld meg kérésemet.*

Ámen

Az esteli imádság pedig így hangzik:

Esti imádság

*Összeteszem két kezemet
Áldlak téged, Istenemet.
Hogy e napon megtartottál
Munkámban segítőt voltál.*

*Őrködj mifelettünk Atyám,
Ezen a sötét éjszakán.
Tartsd a rosszat távol tőlünk,
Engedj békén reggel térnünk.*

Ámen

Olyan alázattal és áhítattal hangzottak el ezek az imák adatközlőm ajkáról, hogy beigazolódott az, hogy az imádkozás ideje alatt a hívő ember kilép a hétköznapi világból, s belép a szakrális világba. Ezt a folyamatot egyfajta ciklikusság jellemzi, tehát rendszerszerű, folyton ismétlődő cselekvésről beszélünk. (Kész Margit 2019a:115) Ezt bizonyította az összekulcsolt kéz, a becsukott szem adatközlőm esetében is.

- Emlékszik-e arra, hogy mikor lett Isten gyermeke?

Egészen fiatal koromban, amikor már a férjemet megismertem, de akkor is háború vót, és emlékszem amikor feljött az udvarra, hogy elbúcsúzzon tőlem, mert azt mondta, hogy lehet nem is látjuk egymást többé, aztán meg elmentünk a templomba.

- Milyen csodákat tett Isten az élete során?

Nagyon sok mindenben keresztülmentem, alig hogy férjhez mentem, a vakbelemet meg kellett operálni, a férjem nem is tudta, mert akkor már elvitték a lágerbe. Ez vót az első operálásom.

A második operálásom az vót, mikor a méhemet kivették, már megnőttek a fiúk, az egyik egyetemre járt. A férjem mondta, hogy húzogjuk le a ganajat a kertbe, de én már mondtam, hogy nem érzem jól magamat, mert akkor már a daganat nagyon nagy volt, kívülre éreztem a dudorokat. Sokáig nem akarta menni az orvoshoz, végül a piacra mentem egy nap és onnan mentem el, hogy megvizsgáljon az orvos.

Amikor az orvos meglátott, azt mondta, azonnal operálni kell, de csakis Ungváron. De én nem akartam menni még akkor sem, hazamentem, otthon elmentem a falusi nőgyógyászhoz, aki azt mondta, hogy ne halogassam tovább, mert nagy a baj!

Pár nappal később elmentem Ungvárra, nem vótam én kövér sose, ilyen sovány voltam mindig, az orvos nem volt kedves, gúnyolódott. Pár nap múlva készítettek a műtéthez, amikor a fiam eljött meglátogatni, és sírva kérdezte tőlem, hogy tudom-e, hogy hol vagyok. Mondtam neki, hogy tudom... a rákos kórházban. Nagyon sírt a fiam, de mondtam neki, hogy ne sírjon, mert jó a jó Isten, mindenütt csak az ő gondoskodása védett. Az a csoda, hogy én semmi fájdalmat nem éreztem. Azután betaszítottak a műtőbe, nagyon féltem, reszkettem. A műtét után a szemem nem nyílt fel. Akárhogy ébresztettek, nem nyílt fel. De én mindig imádkoztam, mindig kértem az Urat, utána meggyógyultam. De meghallgatta mindig és most is meghallgatja, nem tudom, hogyan érdemlem meg ezt a kegyelmet.

A másik alkalom, amikor Isten csodát tett az életemben, szintén csak neki köszönhetem. A temetőbe vittem koszorút édesanyámra, elterveztem, hogy hamar visszajövök, mert a szomszédba hívtak tengerit szedni, de én nem tudtam menni, mert a temetőben rádőlt a sírkő a lábamra. Senki nem volt a temetőben, csak egyetlen ember, aki meghallotta, hogy segítségért kiabálok. Ez is az Isten gondviselése, hogy a segítségemre siettek, de már a lábam nagyon véres volt. Valahogy eljutottuk a szomszédba, ahol bekötötték a lábamat. Elég vót ezt is átélni.

Azután megharapott egy kutya, szálka bement a lábamba, elesetem a hideg télen, és Isten utánam küldte az unokámat, mert ha nem, akkor ott meg is fagyhattam volna. Mindenben átsegített, mindenben megsegített. Hányszor a sír szélén vótam, és olyan imádságokat találok mindig, hogy úgy rám szól, hogy el se tudom magyarázni. És most is erőt ad nekem, hogy bírjak, de most szeretnék eljutni a templomba, a születésnapomon, ha az Isten is megsegít, lassan elmegyek, nagyon vágyok már az Ő házába.

Az interjú során az adatközlő többször is megszólította Istent, hol sírva, hol hálát adva ejtette ki Isten nevét, dicsőítve őt szinte minden szavával. Az ilyen, mélyen hívó emberek életén rögtön meglátszik az, hogy Isten áll a középpontban, és nincs rajta kívül senki, aki befolyásolhatná az emberi életet. Minden mondat minden szó felért egy imádsággal.

Az alábbi imádságok és az arany ABC adatközlőm, Bányai Piroska imádságos füzetéből származnak:

Arany ábécé

A
Atyádat anyádat tiszteld.
Hogy Isten áldását megnyerd.

Jó gyermekek szüleiknek.
Mindig örömet szereznek.

B

Becsüld meg az embereket.
Úgy nyersz te is becsületet.
Nyájas szíves légy ne kevély.
Mindenkivel békében élj.
Amit nem kívánsz magadnak
Te se tedd ember társadnak.

C

Célod mindig nemes legyen,
Foltot ne tűrj lelkeden.
A tiszta lelki ismeret
Bizonyosan Menybe vezet.

Cs

Csúfságot vénekből ne tégy
Hogy azért büntetést ne végy.
Gyermek te is vársz vénséget
Adj hát vénnek tisztességet.

D

Dolgos gondos szorgalmas légy
Minden munkát jó kedvvel tégy.
Amit véghez kell vinned ma
Sose halaszd azt holnapra
Légy jó szelíd engedelmes
Aki mint gyermek nagyon kedves
Aki mint viseli magát
Úgy veszi majd annak hasznát
Olyat sosem kell csinálnod
Amit később meg kelljen bánnod.

E

Erős lélek legyen benned
Nem kell mindent szívre vened
Ne csüggedjél ínségedben
Folytasd tiszted bízz Istenben.

Elvett jókért szíves hála
Legyen lelked szép virága
Ha nem mondasz köszönetet
Nyersz hálátlan nevezetet.

F

Fogadást csak okosan tégy
De aztán szádnak ura légy.
Esküvést ritkán végy szádba,
Soha ne esküdj hiába.
Ha esküdni mersz hamisan
Megver Isten bizonyosan.

G

Gondolj mindig jó lélekkel,
Az elhagyott szegényekkel.
Ha meg áldott Isten téged
Nyújts másnak is segítséget.
Mert nem tudod te is végre
Nem szorulsz-e segítségre.

H

Ha valaki jót tett veled
Te azt soha el ne feledd.
A rosszért is jóval fizess
Hogy Istennél kedves lehess.

J

Járj el az isten házába
Oda sohase jársz hiába
Öntsd ki szíved Isten előtt
És nyersz tőle áldást erőt
A templomba légycsendesesen
Viseld magad figyelmesen.
Szemeiddel ne kalandozz.
Épülj a jó tanításon.
A templomba légy mindvégig
Az utolsó éneklésig.

K

Kövesd a szép igazságot
Kerüld a rút hazugságot
Aki egyszer hazudni mer
Hitelt többé nem könnyen nyer

M

Megbántódon ne állj bosszút
Békességre ez legjobb út.
Kész légy jussodból engedni
Mint sem mással perlekedni
Csekélységem fel ne akadj
Haragos szókra ne fakadj.
A rossz ember vétkét megvesd
De magát mint embert szeresd.

N

Nincs jobb a rendes életnél
M megbánnád ha mást követnél
Oda lenne kedved erőd
Elhervadnál idő előtt
Mert a mértéktelen élet
Nem ér tisztos öregséggel

Ó

Ó félj az első vétektől
Csak úgy lehetsz ment többektől
Akár mely rejtekhelyen légy
Lát az Isten rosszat ne tégy.

P

Pénzt csak igaz úton szerezz
Lopni csalni nagy vétek ez.
Magadra csak átkot hoznál
Ha e miatt elkárhoznál.

R

Rendetlennek száz a dolga
Ő a legnagyobb rabszolga

Tarts mindent a maga helyén,
Tégy mindent kellő idején.
Dolgod csak úgy mehet rendbe,
Többre boldogulsz mindenbe.

S

Se ne dicsérd se ne gyalázd
Magadat ha nem megalázd.
Megdicsérnek erényeid,
Ha mások is megismerik.

T

Tanítód legjobb barátod
Javadra van tudod látod,
Légy hát neki szófogadó
Minden tisztességet adó.

U

Ugy szólj mindig hogy meg ne
bánd
Neveld ember senkit se bánt.

A jó Istent ne káromold
És senkire átkot ne mondj
Ha látnál is rosszat másról
Őrizkedj az utánzástól
Figyelmezz a kis dedekre
Ne tanítsd őket vétekre.

V

Vénemberből csúfot ne tégy
Inkább szolgálatára légy.
Gondolj arra hogy majd egyszer
Te is gyermek megöregszel.

Z

Zabolázd indulatodat,
Hagyd holnapra haragodat.

Őrizkedés a haragtól,
Meg ment a késő bánatból.

Beszélgetésünk során nagyon sok mindent tudtam meg az ő életéről. Azzal tisztában voltam, hogy az ő életének irányítója az Úr Jézus Krisztus, aki mindeddig megőrizte és minden bajban megsegítette, de azt nem tudtam, hogy a sok öröm mellett mennyi fájdalomban volt része. Egyik fiát már eltemette, a másik fia messze él tőle, Amerikában, aki katolikus pap. Menyével és unokájával éli napjait. Munkácson élő menyé ritkán látogat el hozzá. Mind a mai napig nagyon jó egészségnek örvend, rendszeresen főz, mindennap tüzet rak szobájában, olyan rend uralkodik kicsiny, otthonos szobájában, hogy bárki megirigyelhetné. Nagy szeretettel fogadott, mint ahogyan mindig is, mikor meglátogattam.

Az interjúalanyomtól kapott válaszok alapján elmondhatom, hogy a nyelvjárási beszéd most is jellemző volt adatközlőmre, de ez meg is látszik az imákon is, amelyeket itt lejegyeztem.

5.2. Interjú Darcsi Gizellával (AK2)

- Mikor hallott először Istenről?

Égészen kiskoromtól kezdve hallottam róla, még emlékszek, hogy 8 éves koromban mit prédikált Korlát Gyula tiszteletes, és minden ilyenekre emlékszem. Mert amikor elmentem a a templomba, nekem oda kellett figyelni, hogy miről prédikált a tiszteletes, és amikor hazajöttem, megebédeltünk, és el kellett olvasni. Körülültük az asztalt, 7-en voltunk, mindenkinek volt saját helye és akkor elolvastam miről vette fel a prédikációt a tiszteletes. Az

egész családom hívő volt. Aztán kettőkor újra templomba mentünk, aztán meg a testvéremnek kellett elolvasni, de 3 évvel kisebb volt, nem tudott jól olvasni, csak nyögdecsejt.

- Miből szokott olvasni reggelenként?

Reggelenként a Jöjjön el a te országod című könyvből olvasok, ezt még apósomtól kaptam, ő hívő ember vót, az uram már nyomába sem léphetett. Édesanyám, édesapám, mamám, papám, mindenki hívő vót Anyósom járt templomba, de apósom sokkal vallásosabb vót nála. Minden reggel a Keresztyén tanításból olvasott. Minden reggel szólt a harang. Én minden reggel kicsi korom óta az Isten házában voltam., ha magam voltam, akkor is mentem. Bűnbánati héten reggel is és este is vót Istentisztelet. Aztán abból az imádságos könyvből olvasok, amiben minden napra és mindenki számára van imádság, nagyon jó imádságok vannak benne, mindenkire szól. Aztán C. H. Spurgeon áhíatos könyvéből olvasok, Isten ígéreteinek tárháza a címe, ez is nagyon jó.

- Mit foglal imájába? Kiért szokott imádkozni?

Minden nap imádkozok a családomért, a tiszteletesért, a háború megszűnéséért, egyszóval mindenért.

- Mikor tért meg?

Én nem tudom megmondani, hogy mikor tértem meg, mert én ebben nőttem fel. Én az Úr Jézusban hittem, én őt elfogadtam igaz Megváltómnak és én minden nap imádkozok.

- Milyen csodát tapasztalt életében Istentől?

Hát Isten csodát tett, amikor megoperáltak. Kivették a méhemet még fiatal koromban. Elmentem a női orvoshoz, de nem mondta meg nekem, hogy mi a baj, hiába mondtam nekik, hogy folyamatosan beteg vagyok, azt mondták, nincs nekem semmi bajom. Kicsit jobban lettem utána, Sztribe jártam, Lembergbe a piacra, pár év eltelt, de utána újra beteg lettem, de az orvosok akkor se mondták meg, hogy daganatom van, azt hitték azért vérzek, mert elcsináltattam gyermeket, de Isten látja, hogy én ilyet nem csináltam, senkihez se voltam. Érzéstelenítő nélkül kikapartak...Nem sokkal később újra megcsinálták ezt... Utána újból rosszul lettem, de már akkor bevitték a kórházba és mondták, hogy daganatom van. Már nem lehetett tovább várni, készítettek, hogy újból kikaparjanak, narkót adtak nekem a vénámba, el is aludtam. De az orvosok sehogy sem tudtak felkelteni. Már rég fel kellett volna ébrednem, de én csak aludtam. Míg aludtam, én egy nagyon gyönyörű helyen voltam, én megjártam a másvilágot... Nem éreztem a kezemet és a lábamat, amikor végre nagy nehezen felébredtem. Megfogta az orvosnő a kezemet és akkor jöttem rá, hogy élek és elkezdtem sírni, hogy: „ Én Istenem, én Istenem, hát van-e még kegyelem, van-e még bocsánat drága Úr

Jézus tenálad?” Azután elaludtam tovább. Bevittek a szobára, ahol talán három órán keresztül is ébresztettek. Isteni csoda volt, hogy felkeltem.

Nagyon jó volt látni és megtapasztalni, hogy az imádkozás, az imádság milyen fontos helyet foglal el adatközlőm életében. Interjúalanyom senkinek sem mond nemet, amíg bír, addig felolvasni jár virrasztásokra. Nagy becsben tartja mindenki a faluban őt, mert ahol csak tud, ott segít. A sok betegeskedés által tapasztalta meg életében Isten csodatévő erejét, és azt, hogy Isten a gondviselő. Imádságos füzetében pillanatokon belül kereste ki nekem az imádságokat, amelyeket el is mondott fejből. Mindenki számára példa lehet az élete.

5.3. Interjú Simon Sándorral (AK3)

- Meséljen kicsit magáról, családjáról!

Simon Sándornak hívnak, 54 éves vagyok és Fornoson születtem 1969-ben. Van 5 gyerekünk. 3 saját és 2 fogadott lányunk, akiket a dobronyi gyerekotthonból vettünk magunkhoz már nagykorukban. Van 9 unokánk Isten kegyelméből, akiket próbálunk a párommal együtt nevelgetni, támogatni amennyire tőlünk telik.

Először is szeretném azt elmondani, hogy egy átlagos családban születtem, jó gyerekkorom volt. Szüleim gondot viseltek rólam. Emberileg nézve nem voltam egy szófogadatlan, rossz gyerek, legalábbis a szüleim nem panaszkodtak e miatt. Megpróbáltam a magam módján, bár gyermekként csínytevéseim biztos voltak, de megpróbáltam a szüleimnek engedelmeskedve élni a mindennapjaimat. Eléggé igyekvő voltam, és amikor kamaszodtam

templomba járó voltam. Egészen addig, amíg el nem mentem a katonaságba. Tehát míg a szovjet hadseregben szolgáltam, Oroszország területén, egy olyan rossz irányú beállítottság indult el bennem, hogy nem nagyon akartam Istenről sem tudni, sem hallani. A katonaság előtt megismerkedtem a párommal, akivel hála az Úrnak együtt vagyunk most már 34 éve. Megismerkedtem a párommal úgy, hogy barátok voltunk a katonaság előtt talán egy fél évvel ismerkedtünk meg. Ő Dercenből származik. És katonaság előtt, még mielőtt elvittek, az úgy nevezett búcsúestem után kezdtem el udvarolni, tehát két hetet udvaroltam páromnak, és aztán hosszú két éves levelezés után hazajövet ő megvárta. Én mikor hazafele mentem úgy gondoltam és el is mondtam neki, hogy úgy se fog megvárni. Ő meg azt mondta, hogy úgy is megvár, és megvárta.

- Mi az, amiért hálát adhat Istennek?

Amiért nagyon hálás vagyok a mai napig, a feleségem, és nagyon örülök, hogy ő lett az életem párja. Amikor egybekeltünk, tehát hazajöttem decemberben és augusztusban már megnősültem a következő évben.

Amikor egybe keltünk, Fornoson laktunk egy pár évet. De közben Dercenben kértünk telket és elkezdünk építkezni. S aztán majd 4 év után átjöttünk Dercenbe lakni. Még akkor anyósoméknál, majd később a saját házukban. Amikor a párommal összekerültünk, nagyon szégyellem, ami volt. és igazából a régi életemről nem szeretnék, a bűnökről meg a dolgokról sok mindent elmondani, de aztán nagy szabadítást végzett a mindenható Isten.

- Hogyan lett Isten gyermeke?

A feleségem nagyon vallásos neveltetésű volt. Templomba járó, imádkozó, igét olvasó, kereső, de ugyanakkor még nem volt hívő ember, amikor elvettem, tehát hitetlenül mentünk bele egy házasságba, úgy hogy közben tiszteltük, szerettük egymást, és közben megpróbáltunk mindent megtenni a családunkért. Ő is a maga módján és én is.

Tehát eléggé családcentrikusak voltunk mind a ketten. Ami nehézséget okozott az az, hogy mikor összekerültünk, úgy mondom, ahogy emberileg szokták: kimutattam a fogam fehérvét, de addig míg udvarolgattam mindent megtettem, megpróbáltam megtenni mindent, hogy a kedvébe járjak. Még mikor átmentem náluk mosogatni is segítettem, na mikor megnősültem akkor már annyira nem, sőt egyáltalán nem, egy ideig, míg Isten rám nem nehezítette, hogy és miért nem, de ahhoz kellett huszonvalahány év, mire rájöttem, hogy nem jól csináltam, hanem megpróbáltam ráerőltetni a saját akaratomat.

Nem lehetett előttem Bibliát olvasni, nem lehetett előttem imádkozni. Tehát amikor én nem voltam otthon, akkor olvasott Bibliát, utána eltette, hogy ne is találjam, mert ha megtaláltam, akkor veszekedés volt. Nem engedtem istentiszteletekre, amit nagyon szégyellek

azóta is és kértem az Urat, hogy bocsásson meg, és biztos vagyok benne, hogy Isten meg is bocsájtott nekem ezekért a dolgokért, de akkor úgy éreztem, amennyi figyelmet Istenre fordít, azt inkább rám fordítsa. Elég önző ember voltam, és megpróbáltam a saját akaratomat mindenkire szép szóval vagy más módon ráerőltetni. S a házasságunk 7 éve így telt el.

Közben átkerültünk Dercenbe és ott éltünk tovább, de ugyanazt folytattam, mint Fornoson. Alapjában véve, kívülről nézve én egy igyekvő, családcentrikus voltam, és senki nem mondta volna, hogy milyen rossz, kivéve a közeliak, akik ismertek, akik látták azokat a dolgokat is, amiket a világ nem. 7 év alatt nagyon sokszor álltunk ott a párommal, hogy válni kellene, mert valamiért nem működik. Ő félt ezt megtenni, én alapjában nem akartam ezt megtenni, hisz nekem jó volt az, hogy valakin uralkodhatok, és ezért egymás mellett sokszor fiatalon éltünk, de Isten könyörült rajtunk, 7 év után belépett az életünkbe. Méghozzá egy olyan módon, hogy a párom nagyon sokat imádkozott értem, nyilván úgy, hogy a én nem tudtam róla.

Egyszer Dercenben volt egy evangelizációs hét 97-ben, amikor a faluban jártak a csongori gyülekezetből a hívő testvérek és jártak házról házra és hívogatták az embereket istentiszteletre. Én nem voltam otthon, a párom otthon volt és beszélt az akkor még ismeretlen, azóta nagyon jó barátommal meg a feleségével, akik hívogattak istentiszteletre. Hazamentem este, akkoriban az estéim úgy teltek, hogy jöttek a barátok és hát egész éjjel kártyáztunk és a pincében ittunk, közben még azt mondtam, hogy legyen a párom hálás, mert éjjel is tüzelek, mert fatüzelésű központi fűtés volt és így minden gond megoldódik, ne hogy már ő szóljon bele a dolgokba. Gyakorlatilag eléltünk egymás mellett. És amikor a csongoriak bejöttek, a páromban az Úr megmozdított valamit és este hazamentem és mielőtt megjöttek a kártyapartnerek mondta a párom, hogy itt voltak a csongoriak és hívogattak és olyan jó dolgokat mondtak. És mondtam, hogy elférnek, hadd legyenek itt, és a párom azt kérdezte tőlem, hogy elengedem-e őt istentiszteletre, és én elengedtem akkor. Ő elment este istentiszteletre.

Másnap, nem mert este kéreznem, mert olyan állapotba jöttem haza. Csütörtökön mivel olyan jó kedvűen jöttem haza, hogy tudott beszélni velem az ilyen dolgokról és mennyi mindent hallott az Isten szeretetéről, kérte, hogy menjünk már el pénteken, akkor lesz az utolsó este, tehát az evangelizációs hét befejeződik és menjünk már el erre az alkalomra. Hát úgy voltam vele akkor éppen, hogy csak hagyjon békén, elmegyek vele másnap az istentiszteletre a békesség kedvéért. És én utána elmentem le a pincébe. Az éjjelt átkártyáztuk a barátokkal, de viszont mivel alapjában véve egy szavatartó ember voltam, addig is míg hitetlen voltam és azóta is igyekszem a szavam tartani, ezért úgy jöttem haza pénteken,

józanon, korrekten, időben, hogy nekem mennem kell, mert megígértem a páromnak, hogy elmegyünk istentiszteletre. Bementünk a templomba. Én nem azért mentem oda, hogy ígét halljak. Nem is érdekelt engem, hogy miről fog szólni az istentisztelet, én azért mentem, hogy legyen béke a családban. Én felültem a karba. Anyósom jött velünk, a nagyobbik lányom, és a párom. A nők azok lent ültek a lenti részben.

Én füleimet bezárva, szememet legeltetve, vagy kinyitva tartottam, de nem igazán figyeltem oda a lelkészre, nem tudtam, hogy miről szólt az igehirdetés, nem azért mentem oda, nem érdekelt. Viszont az istentisztelet alatt az Úr könyörült rajtam és a páromon is, ugyanis meghallottuk mindketten az ő hívását. Igaz, hogy ő az ige által, az ige magyarázat által. Én nem hallottam, nem is akartam ígét hallani, viszont két szót hallottam az egész istentisztelet alatt, azt, hogy térj meg. Biztos vagyok benne, hogy az akkor szolgáló id. Pocsai Sándor, aki ígét hirdetett, nem mondta el annyiszor, mint amennyiszor én hallottam ezt. Semmi mást nem hallottam, csak hogy térj meg. És úgy beindult bennem valami. Isten beindított bennem valamit, tehát nem hagyott nyugodni.

Kimentünk az istentisztelet végén, előtte a lelképásztor elmondta, hogy aki úgy gondolja, hogy a héten szólt az Isten, akkor menjen ki mindenki a templomból, de azok jöjjenek vissza azért, hogy legyen egy kis beszélgetés, és azt is elmondta, hogy ne gondoljátok, hogy házaspárok egy este el tudják fogadni az ígét, tehát ne várjátok, hogy a házastársatok is jön, mert nem fogjátok egyszerre elfogadni az ígét, hanem kinek - kinek amikor az Isten szól, akkor fogjátok elfogadni. Ezt az Úr megcáfolta.

Mi kimentünk, beültünk az autóba és a párom azt kérdezte tőlem, hogy ő vissza mehet-e a templomba. Mondtam, hogy egész nyugodtan menjen vissza, tudtam, hogy nekem is mennem kellene, de a büszkeség nem engedett. Mikor ő visszament, én elvittem autóval anyósomékat haza, mondván, hogy majd visszajövök érte. És körülbelül 500 méterre laktunk akkor a templomtól, de az utolsó 100 métert én már nem láttam a könnyeimtől. Isten annyira felzaklatott. Megálltam, mondtam anyósoméknak, hogy szálljanak ki, megyek vissza a páromért. Ők kiszálltak, én visszamentem. Visszamentem, kiszálltam az autóból és láttam, hogy a presbiterek ott állnak kint a bejárati ajtónál. Rájuk néztem, nem mertem bemenni, ne beszéljenek engem, beültem vissza az autóba. Nem tudom, hogy mennyit ültem. Azt sem tudom, hogy mikor kiszálltam az autóból álltak-e még ott presbiterek, csak azt tudom, hogy egy kis idő múlva engem az Isten nem hagyott.

Kiszálltam az autóból, talán be sem zártam a kocsit, és úgy mentem be a templomba. És beültem a leghátsó sorba. Egy idő múlva mikor mindenkit kérdezgetett a lelkész hogy miért jött vissza rám került a sor. Rám nézett és azt kérdezte, hogy maga miért jött vissza. És azt

mondtam, azért, mert én az Urat akarom szolgálni. S ettől kezdve megváltozott az életünk. Ugyan azon az estén fogadtuk el a Krisztust a párom is és én is.

Nagyon hálásak voltunk az Isten szeretetéért és kegyelméért, de ugyanakkor nem tudtuk, hogy mit kezdjünk ezzel. Három napot otthon sírtunk. Nem tudtuk mit kezdjünk ezzel az egésszel, míg Isten lassan átvezetett minket ezen a bizonytalanságon.

Amikor legelőször bizonytságot kellett tennem, hogy én megtértem az rögtön a következő nap volt, amikor a lovakkal hazajöttem a munkából és kinyitottam a kaput már a barátok a kapuban vártak, mint mindig általában és mentünk a pincébe kártyázni. Mondtam nekik, ne haragudjatok, de nem lesz kártyázás. És nem értették mi van velem. Mondtam, hogy megtértem. Voltak jelzők, amiket akkor elmondtak, meg voltak, amiket gondoltak is, de nem mondták ki, hisz nem akartak megbántani, de nem igazán értették és azt kérdezték, hogy akkor holnap jöjjenek? Mire én mondtam, hogy nem, holnap sem lesz kártyázás. Ettől a perctől kezdve lejárt ez az élet. Én az Urat akarom szolgálni. És így indultunk el akkor az életünkben.

- Hogyan alakult tovább az élete? Hogyan vezette Isten a mindennapokban?

Aztán a hívő életben nagyon sok minden történt. Engem rövid időn belül az Isten elhívott pópresbiternek a derceni gyülekezetbe, aztán egy fél év múlva presbiternek választottak és én lettem a gyülekezet gondnoka két cikluson keresztül. 28 éves voltam akkor. Minden alkalmat igyekeztünk a párommal megragadni, ahol Isten szólni tudott, ahol tanítani tudott, és közben Isten különböző szolgálatokat bízott ránk. Amire vagy igent mondtunk, vagy nem. Ilyen hívás volt ez 2000-ben, amikor Isten gyermekmisszióba akart elhívni bennünket. Akkor volt egy lehetőség, hogy Magyarországon kellett volna 3 hónapot tanulni a páromnak is és nekem is és akkor főállású munkatársai lettünk volna a gyermekevangelizációs közösségnek. Amikor a párom jött, hogy menjünk, én mondtam, hogy szó sem lehet róla, én nem tudok a gyerekekkel bánni. Ezt most úgy mondom, mint most aki 15 éve a gyerektábor vezetője. Tehát Istennek van humora, de mindig azt is elmesélem, hogy hogyan is kerültem ide.

Aztán elindultunk a hitben, fejlődünk a hitben. Nagyon sok alkalmat meglátogattunk csendes heteket, amire lehetőség volt, amire Isten hívott bennünket mi ott voltunk, s közben a gyülekezetben is elindult a szolgálatom. Voltak nehézségek. Mikor megszülettek a gyermekeink betegesek voltak, sok minden történt, de Isten mindig átvitt ezeken a nehézségeken. Sokat imádkoztunk, sokat álltunk előtte. Amikor elindultam a szolgálatban, bibliaórákat tartottam a gyülekezetben, házi bibliaórán szolgáltam, presbiteri bibliaórákat próbáltam tartani úgy, hogy közben nem volt végzettségem, csak amit az Isten lelke munkált bennem, vagy amiket tanultam csendes heteken, hétvégéken.

- **Hogyan hívta el önt Isten, hogy lévítaként szolgáljon?**

2004-ben Isten elhívott a lévita képzőre. Ez egy nem palástos igehirdetői képzés, ami 3 év volt akkor. A három évből négy és fél lett, mert volt egy időszak kihagyás, mert 2006-ban a szakadás miatt lett utána egy kihagyás, de Isten kegyelméből elvégeztem és befejeztem és mai napig szolgállok.

- **Hogy kerültek a beregi hegyre? Hogyan lett a Bereg-Camp igazgatója?**

Két ciklusban voltam a gyülekezet gondnoka, aztán a harmadik ciklusban mint presbiter szolgáltam tovább a derceni gyülekezetben. Közben már nem kocsiskodtam. Voltam ez alatt mentősofőr és építkezésen is dolgoztam.

Így kerültem ide a hegyre is, mikor 2007-ben épült a tábor és a cég, amelyik építette a tábort elakadt a tetőnél és az akkori építésvezető, aki Erdélyből volt itt eljött hozzám, hogy kérjen tanácsot, hogy hogy lehet befejezni. Eljöttem, megnéztem, megbeszéltük az építészekkel, és sikeresen be lett fejezve az épület. De közben akkor ők, a Gyermek Evangelizációs Közösség helyi csapata úgy gondolta, hogy ezt az építkezést nem folytatják tovább ezzel a céggel. 2008 januárjában eljöttek hozzám a testvérek és azt mondták nekem, hogy meg kellene csinálni az építkezést. Akkor elmentem a hegyre a kisfiammal, aki akkor első osztályba járt, megnéztük, költségvetést csináltam, és utána ajánlatot tettem, hogy milyen összegért tudjuk ezt megcsinálni. Nekik ez tetszett és beleegyeztek. Ide kerültem a hegyre, mint építész. Aztán majd valamikor márciusban ugyanezek az emberek leültek velem szembe és elmondták, hogy ők rájuk az Isten azt bírta, hogy hívjanak meg a Bereg Camp igazgatójának. Akkor hosszú imádkozás után, talán két hónapba került az imaharc, mire békességet leltünk ebben, ugyanis nem szeretnénk volna a családot megbolygatni ezzel.

Nagyok voltak a lányaink, féltünk attól, hogy mi lesz, mit szólnak a gyerekek, de Isten meggyőzött bennünket. A nagyobbik lányunkon keresztül tette fel az i-re a pontot, amikor a lányunk látta azt, hogy mennyit vívódunk és odajött és azt mondta: „Apa, ha Isten ott akar látni, akkor ti miért nem akartok menni?” S így megnyugodtunk, hogy ők nincsenek ellene, nem teszünk olyat, ami nekik lelkileg kárt okoz, és akkor elvállaltuk a hegyen való szolgálatot úgy, hogy közben Istenre bíztuk magunkat. Ez azzal járt, hogy az akkori építkezési munkámat abba kellett hagyni és elmentünk a hegyre.

Amikor a bizottság először lefektette a szabályokat, hogy mi is az, amit vállalnom kell, akkor azt kérdezte tőlem, hogy mennyi pénzért vállalom el a Bereg Camp igazgatóságát. És akkor elmondtam mosolyogva, hogy amennyit én kerestem az építkezésen, annyit ti úgy sem tudtok fizetni. Úgyhogy mondjátok meg, hogy mennyit adtok, én meg örömmel vállalom, mert Isten ezt rám bírta. Az első éven 2007-ben még ingáztunk. Dercenben volt a család, én meg

jártam oda-vissza. Amikor a nyárnak vége lett, lejárt a táborozás, szembesültem azzal, hogy itt ez az épület a hegyen és ezt télen is őrizni kell, télen is meg kell tölteni, ha lehet. Aztán megpróbáltunk ebben lépni, de akkor olyan árat mondtak az örök, akik hétvégeként felügyeltek, hogy egyszerűen azt nem bírtuk volna kifizetni. Ezért augusztus 25-én még arról beszélünk, hogy Dercenbe kezdenek a gyerekek az iskolában, 29-én meg úgy mentem haza, hogy mondtam a páromnak, hogy pakolunk, és jövünk fel a hegyre, mert más lehetőség nincs.

A beregi iskolában már megírtam a kérvényeket, fogadják örömmel a gyerekeinket, úgyhogy pakolunk. 2008. szeptember elsejére a hegyre költöztünk és a gyerekeink már Beregen kezdték meg az iskolát.

- Miben tapasztalta Isten gondviselését ezekben az években?

Isten csodálatos dolgokat vitt véghez ez alatt az idő alatt. Nagyon sok nehézség volt. Úgy jöttünk ide, hogy egy épületünk volt, vizünk nem volt, az épület félig volt kész, számtalan dolog volt, amire mások azt mondták a barátaink és meglátták, hogy ide jövünk, azt mondták, hogy ti normálisak vagytok ide a semmibe jönni? Mondtam, hogy ahol Isten látni akar, mi ott szeretnénk lenni, és mi úgy érezzük, hogy Isten itt akar látni.

- Milyen áldásokat tapasztalt Istentől?

Ha visszanezünk, akkor nagyon nagy áldások voltak ez alatt az idő alatt itt, és nagyon sokat fejlődöttünk Isten kegyelméből. A párom otthagytta az óvodát, ahol óvónőként dolgozott, én ugye otthagytam az építkezést és átköltöztünk ide és tovább itt folytattuk a szolgálatot lehetőséget adva gyermekeknek és felnőtteknek, hogy itt eltöltsenek nem csak nyári időszakot, hanem téli időszakokat is egy hétvégére vagy egy-egy csendes hétre nem csak innen Kárpátaljáról és nem csak magyarok, hanem egész Ukrajnából. De Hollandiából és Magyarországról is voltak itt már csoportok Isten kegyelméből.

- Milyen nehézségekkel kellett szembenéznie?

Természetesen voltak nehézségek is. 2016-ban volt egy tűzeset, amikor egy 3 hónapos tanfolyam volt itt a hegyen a misszió belül, ahol munkatársakat képeztek ki a missziónak. Egy hónapi tanfolyam után, akkor már 2 épület volt, akkor költöztünk be a szolgálati lakásba és egy szombat reggelre arra ébresztettek fel, hogy siessünk, mer ég az épület. Amikor kiszaladtunk, láttam, hogy teljes terjedelmében ég a tetőtér padlás tere, beszaladtam az épületbe mindenkit felkeltettem, hallották a ropogásokat, de erre nem gondoltak. Mindenki kijött épségben, de mindenük oda égett.

Ott álltam szombat délelőtt, kicsit összeroskadva, s azt kérdeztem, hogy Uram, honnan fogjuk ezt helyreállítani? Te tudod, hogy pénzünk nincs rá. Most egy nagy beruházást tettünk, hogy kényelmes legyen a három hónapos itt lakás, a másik épület éppen csak kész, Te látod

Uram, hogy nem tudom, hogy mi lesz ebből. Kisidő múlva azt vettem észre, hogy körülbelül 100 ember dolgozik azon az épületen. A környező falvakból a testvérek, gyülekezeti tagok, voltak olyanok is, akiket nem is ismertem, de jöttek, segítettek.

Közben jött az egyik barátom a feleségével, körbementek az épületen és látták, hogy lelkileg nagyon le vagyok törve és egyszer csak a felesége hoz egy elégett imakönyvnek a darabját és éppen a 23. zsoltár volt rajta „Az Úr az én pásztorom, nem szűkölködöm”. Mai napig a Bibliámban van és be van laminálva. Nekem az egy olyan erőt adott akkor. Azt mondtam, Uram, még most sem tudom, hogy miből lesz újjáépítve, de én hiszem, hogy Te újjá építed. És amikor összeszámoltunk, körülbelül 70 ezer eurós kárunk lett. Sokkal többet tettünk bele, úgy, hogy nem volt egy kopekunk sem, amikor elindultunk. De Isten gazdagon megáldotta. És a tanfolyamnak is vége lett két hónap múlva. Itt maradtak, összehúzódtunk a nappalinkban lettek megtartva az órák.

Mindenütt laktak, a gyerekszobában és minden szobában, de itt maradtak. Nem akartak elmenni. Lett volna lehetőség hova menni, de ők azt mondták, hogy nem hagynak itt bennünket. Isten megáldotta, mert az épületet egy fél év alatt helyrehoztuk, legalábbis belülről. A nyári táborokat már ott kezdhettük el. Sokkal korszerűbb lett. A felső szint teljes szint lett, nem tetőtér, minden szobában wc és zuhanyzó lett, tehát sokkal korszerűbb, sokkal kényelmesebb lett. Isten jó dolgot hozott ki még abból is, ami emberileg nézve nem jó volt. Hisz akkor már megkérdezték tőlem egyes hívőtestvérek, hogy tudod e, hogy Isten miért büntetett meg és miért égett le az épület? És azt mondtam nekik, hogy lehet, hogy ti az Isten büntetését látjátok ebben, de én Isten kegyelmét látom ebben. Mert amikor leégett az épületünk megmaradtak az emberek, akik ott voltak. Senki nem sérült meg. Sem egy dokumentum nem égett el.

Nem kellett Kijevbe mennem azért, hogy bebizonyítsuk, hogy valaki más országból hivatalosan jött be ebbe az országba, nem kellett újra csináltatni ezeket. Isten pedig az anyagiakat kirendelte rá. Gazdagon megáldott bennünket. a rosszból is a jót hozta ki. Bár emberileg nézve sokszor büntetésnek látjuk a próbákat, a nehézségeket, de ha megnézzük a végét, akkor Isten gazdag áldásának tudjuk ezt venni. Így kerültem én a hegyre a párommal együtt, akiért nagyon hálás vagyok, hisz önképe nem tudtam volna ezt a szolgálatot végezni. Ő nélküle nem tudtam volna ezeket a nehézségeket átélni. Természetesen Isten volt, aki segített bennünket, de olyan jó volt, hogy mi együtt ketten tudtunk ebben lenni a párommal és imádkozva Isten előtt állva egymást támogatni és egymást segíteni. És természetesen a gyermekeink is akik végig ott voltak mellettünk, akkor is amikor a tűz volt, utána a beregi liceumból, ahol a fiam éppen tanult jöttek és együtt, a fiatalok, tanárok jöttek és segítettek. A

családunk mindig ott állt mögöttünk. Csak így tudjuk a szolgálatot végezni, hogy ott vannak mögöttünk, akikért nagyon hálásak vagyunk minden nap.

- Milyen csodát tett Isten az életében?

A nehézségeket eleinte az ember lelkileg nehezen veszi, úgy, mint a balesetemet is. Ez 2022-ben történt, amikor szigetelést végeztünk a templomban, a padon, és leszakadt alattam a mennyezet. Eltört 2 nyakcsigolyám, 3 hátgerinccsigolyám, 3 bordám, és nyaktól lefelé lebénultam. A nyakamra estem le, hála az Úrnak, épp nem voltak alattam a lócák, mert a padlófűtést vezettük be, ezért nem a lócákon landoltam, hanem a padlón, és így a nyakamra esve a padlón maradtam. Akkor kihívták a mentőt, elvittek Beregszászba, de ott nem igazán tudtak volna mit kezdeni velem, azt mondták, hogy hagyják itt a beteget és majd hétfőn kezdünk valamit vele, de a presbitérium, a családom, a rokonság, akik összeszaladtak, úgy döntöttek, hogy akkor megyünk Magyarországra, ahol csodálatos módon épültem fel betegségemből.

Nehézségnek nézi az ember rögtön a letelején. Hisz ott áll, nem tudja mi lesz a végkimenetele, nem tudja, hogy mi jó származhat abból, mikor emberileg nézve rossz. És ha a külső embereket nézzük, akkor megjegyzték a tüzesetkor is, megjegyzték a balesetemkor is, hogy tudom e, hogy Isten miért büntetett meg. Nem éreztem büntetésnek sem a tüzesetet, sem a balesetemet, hanem Isten kegyelme, ami ott volt velem. Ezt a balesetemkor meg is erősítette, amikor azt mondta nekem, hogy elég néked az én kegyelmem.

S ha visszanézek, akkor nagyon hálás vagyok ezért. Mert nem a fájdalmaimra koncentráltam. Nem a rossz dolgokra, hanem arra az Istenre, aki azt mondta, hogy elég néked az én kegyelmem. Olyan jó volt látni azt, hogy sem a párom nem zúgolódott, akivel együtt végig ott voltunk. A párom és a gyerekeim talán nehezebben élték meg és nehezebb volt nekik, mint nekem. Mert én bekerültem a kórházba, csináltak velem, amit csináltak, fájdalmat nem éreztem, le voltam bénulva. Amikor már kezdtem magamhoz jönni, akkor meg már a sok fájdalomcsillapító miatt nem éreztem, de a gyermekeimnek, a páromnak sokkal nehezebb dolga volt. Hisz ők ott voltak, tehetetlennek érezték magukat.

Bármit megtettek volna, de mégsem tudtak rajtam segíteni. Tehát nekik egy kicsit nehezebb volt, mint nekem. De Isten őket is támogatta. Egyszer nem merült fel a páromban sem, hogy miért Uram, meg a gyermekeimnek sem. Nem azért volt nehezebb, mert látták, hogy apával mi történt, hanem azért, mert, ahogy elmondták, nem tudtak segíteni. Ahol lehetett segítettek.

A lányoméék feljöttek hegyre és itt voltak, amíg én a kórházban voltam. Itt csodálatos dolgot élünk meg, és mindezt az Isten gazdagon megáldotta. Ezért folyamatosan hálát adok.

Nem tudok elég hálát adni a családomért, hogy Isten ilyen családdal áldott meg, akiknek nem csak az a fontos, hogy apa volt és apa van, hanem az is fontos, hogy apát az Isten állította talpra. Tehát nem azért álltam talpra, mert erős vagyok, hanem azért mert Isten állított talpra. És ezért nem csak én vagyok hálás Istennek, hanem a családom is. És olyan jó, hogy ezt el tudom mondani másoknak is. Bizonyosságot tudok erről tenni. Adja az Úr, hogy mindannyian átéljük az Isten szeretetét. Ne ilyen emberileg nézve tragikus módon, ne ilyen megpróbáltatásokban, hanem akkor mikor Isten szólítgat, szelíden szól hozzánk, akkor érezzük át az Isten szeretetét és lássuk meg azt, hogy Isten meg akar menteni minket.

A párommal nagyon sokszor beszélünk ezekről a dolgokról és egyszer az egyik alkalommal azt mondtuk, hogy persze nagyon rossz dolgok emberileg amik történnek az ember életében, akár egy baleset, de mennyi áldást tapasztaltunk meg azóta és mennyire szorosabb a kapcsolat az Istennel és egymással is és még jobban oda tudunk figyelni egymásra, még jobban óvjuk egymást, úgy ahogy egy normális házasságban kell, amelyet az Isten megáld és amire ad erőt nekünk.

Interjúalanyom szavaiból mélységes hála érződött végig, míg beszélt. Olyan nyugalom áradt szavaiból, amelyet nem mindenki mondhat magáénak. Igazi csoda az ő felépülése a balesetéből, és még a nehéz helyzetben sem hagyta el Istent, kitartott mellette.

5.4. Interjú Kobál Angelikával (AK4)

- Mesélj kicsit magadról!

Kobál Angelika vagyok. Kárpátalján születtem, egy kicsi faluban, Fornoson, de Munkácson nőttem fel és 47 éves koromig Munkácson éltem, boldogan. Meg voltam elégedve az életemmel. Nem hiányzott nekem semmi, szerettem a munkámat, volt szolgálatom a templomban, gyülekezetben, rengeteg közösséghez tartoztam, nagyon sok emberhez

kapcsolódtam. Van családom, 4 gyerekem, férjem. Szüleink élnek és mindennap hálát adok Istennek azért, hogy megtartja őket és megtart mindnyájunkat.

- Hogyan kezdődött a kapcsolatod Istennel?

Pontosan ez a téma az amiről bármikor, bárkinek örömmel és lelkesen tudok és szeretnék beszélni, mert hiszem azt, hogy minden ember életében ez lehetne az egyik legfontosabb, vagy a legfontosabb dolog, az Istennel való kapcsolatunk, benne való bizalmunk, és az, hogy hisszük, hogy Ő velünk van, ahogyan megígérte.

- Hogyan lett Isten az életed Ura?

Ha erre a kérdésre gondolok, akkor a nagymamám jut eszembe. Kicsi korom óta az az első emlékem, hogy minden vasárnap elmegyünk Fornosra, meglátogatni a nagymamáékat. Nagyon nehéz utazás volt mindig, rosszul voltam a buszban, de tudom, hogy Istenről először ott hallottam, nagymamámtól, Orosz nagymamámtól. Most már felnőtt fejjel azt is tudom, hogy az egész család számára, az egész nagy családuk számára ő volt Isten embere, aki mindig imádságban hordozta gyerekeit, unokáit, sőt azokat is, akik még meg sem születtek, akiket lehet, hogy ő nem is fog ismerni, de ő már most imádkozik értük, a férjeinkért, a gyerekeinkért, a mi unokáinkért, és én tudom, hogy az, hogy áldást örököltünk és áldást adunk tovább, ez az ő ajándéka. Vagyis hát Isten ajándéka rajta keresztül. Ő vitt el a templomba, és ez olyan érdekes volt, hogy nem értettem én még akkor semmit az egészből, csak azt éreztem, hogy ez fontos. Semmi mást nem éreztem, csak azt, hogy ez nagyon fontos neki. Neki és nagyapának. Mert amikor a szüleimmel megérkeztünk vasárnap, körülbelül dél körül lehetett az istentisztelet és nagymama meg nagypapa szokásuk szerint felvették a vasárnapló ruhát, kezükbe vették a zsoltároskönyvet, a félretett pénzérmét, amit majd a perselybe kell bedobni, és nagymamám vitt magával. És hát miért ne mentem volna? Ez valami más volt, valami különleges, valami olyan, amiben Munkácson nem volt részem. Kíváncsi voltam rá, hogy mi lesz ott, meg fontos volt nekem az, hogy nagymamámnak ez fontos, s ez valami olyan, ami a szüleimnél nincs, és mentem, ültem nagymamám mellett a templomban, hallgattam a különleges hangzást, az orgonát, az embereket figyelte, hogy mi történik, és csak annyit értettem, hogy ez valami nagyon különleges dolog. Aztán már amikor egy kicsit értelmesebb voltam, akkor elkezdtem érteni, hogy nagymamám miről beszél, mikor megtanít imádkozni, mikor azt mondja, hogy Isten mit jelent, hogy őt mennyire szereti az Isten, hogy őrá mennyire tud gondoskodni az Isten és hogy ő milyen hatalmas, akivel érdemes beszélgetni, és akitől érdemes kérni, mert mindig válaszol az imádságainkra. S én ezeket hallgattam, ahányszor nagymamámmal beszélgettünk, különböző történeteket mesélt a saját életéből, hogy amikor valamilyen helyzetbe került, akkor őt Isten hogy segítette meg,

mikor nagypapa kórházban volt, akkor mit tapasztalt, mikor nem volt pénze, meg utazás közben, meg a piacon hogy segítette, meg hogy őt Isten hogy formálja, hogyan mutatott rá, hogy ő milyen bűnös és hogy Isten őt, hogy szabadította meg. Annyi történetet mondott, és mind hiteles volt, én egy cseppet sem kételkedtem abban, hogy amit ő elmond, az a színtiszta igazság. Nekem nagymamám tekintély volt. Én azt tapasztaltam, hogy amiről ő beszél, és ahogyan ő él, az egyezik. Meg nekem furcsa volt az, hogy ő gondol azokra, akiket még nem is ismer. Azt mondta nekem mindig, hogy ő imádkozik azért, hogy nekem jó férjem legyen és egészséges gyerekeim legyenek, és majd ők is Isten útján járjanak. S ez nekem így megmaradt, mert nagyon különleges volt ezt így hallani, hogy ez hogy lehet? Most már értem. Akkor csak furcsa volt és különleges. Most már pontosan tudom, hogy miről beszélt.

Azután Munkácson is elkezdtem járni gyülekezetbe. Nem tudom, hogy hogyan történt. Nem tudom, hogy ki vitt el, hogy egyedül mentem-e vagy anyukám vitt el a gyülekezetbe, csak azt tudom, hogy jártam, gyerek istentiszteletre, hittanra, konfirmáltunk, akkor még titkosan, akkor ez még titkos volt, de ez is hozzátette az izgalmat, hogy ezek ilyen titkos dolgok, erről nem szabad beszélni az iskolában, nem szabad beszélni senkinek. Aztán volt egy ificsoportunk, volt ifi vezetőnk, segédlelkészek Magyarországról. Különösen egy segédlelkész nagyon nagy hatással volt az életemre kamasz koromban.

Táborokban, ifjúsági táborokban történt az, hogy én megtértem. Már ismertem Istent, nem volt ilyen nagyon-nagyon drasztikus megtérés, csak annyit éreztem, hogy nagyon-nagyon bűnös vagyok és Jézus Krisztus megszabadított és így jöhetek Istenhez. Tiszta vagyok előtte és van örök életem. Ez valahogy akkor így letisztázódott bennem, bár utána nagyon-nagyon sok évig bennem volt a kételkedés, hogy vajon Isten is így gondolja-e, hogy én jöhetek Ő hozzá és hogy én méltó vagyok, meg tiszta, meg a gyermeke vagyok. Vajon ő is így gondolja? Vagy ezt csak én gondolom így? Ezek a kételkedések nagyon sokáig bennem voltak, de nehéz pillanatokban nem ezen gondolkodtam, hanem könyörögtem, sírtam és békességre jutottam. Azt biztosan tudtam, hogy a békesség az Istennel való kapcsolatomból ered, és sehonnan nem tudom ezt megszerezni, csak Tőle.

- Olvasol-e minden nap Bibliát?

Sokáig nem vettem komolyan a bibliaolvasást. Nagyon szerettem volna, ott volt mindig a fejemben, hogy a tiszteletes is azt mondja, hogy minden nap olvasni kell a Bibliát, de ez ilyen „kell” kategória volt sokáig és nem szükség. Erőt vettem magamon időnként, és akkor voltak időszakok, amikor olvastam a Bibliát, meg hát az Istentiszteleten is vasárnaponként hallgattam az igét. Ezek feltöltöttek.

- **Hogyan szolgáltál Istennek? Törekedtél-e arra, hogy hitedet átadd másoknak is?**

Amikor férjhez mentem, volt egy ilyen elhidegülés és eltávolodás. Más lett fontos. Sőt most már tudom és látom, hogy hirtelen azt képzeltem el, azt döntöttem el, hogy én vagyok a felelős azért, hogy a férjem megtérjen és a gyerekeim Isten útján járjanak, s minden erőmmel azon voltam hogy én mindenkit megmentsek és mindenkit hitre térítsek, miközben teljesen eltávolodtam az igétől, az Istennel való kapcsolattól. Eltávolodtam Istentől, és csak azt láttam, hogy semmi sem sikerül, amibe belekezdtem. Se a házasságom, se az anyaságom, se a szolgálatom. Nem mentek a szolgálatok a templomban a gyerekek között. Úgy éreztem folyton, mintha képmutatóskodnék, hogy nem vagyok hiteles. Beszélek a hitről és nincs bennem hit. Beszélek a szeretetről és nincs bennem szeretet. Próbálok örömmel megszólalni és nincs bennem öröm. És gyanús lett ez a dolog, különösen az örömtelenség volt az ami nagyon-nagyon gyanús volt. Mert a Bibliában azt olvastam, hogy a lélek gyümölcsei az öröm, a szeretet, a hit, békesség. És én azt láttam, hogy minden van az életemben, csak ez nincs, a lélek gyümölcsei. Akkor én nem termek jó gyümölcsöket, akkor milyen fa vagyok én? Milyen gyermeke vagyok én, vagy hogyan képviselhetem én Isten, ha képtelen vagyok teremni jó gyümölcsöket. És ez nagyon nyomasztott. Annál is inkább, hogy a magánéletemben és a családi életemben egyre mélyebbre süllyedtem, egyre nagyobb mélységeket kellett megélnem. Úgy éreztem, hogy elveszíttem a legnagyobb fiamat, ő akkorára már kamasz volt és teljesen bevadult, olyan, annyi gyűlölet, harag, agresszió volt így a levegőben, a családukban, gyakorlatilag ott tartottunk, hogy meg kellett védenem a kisebb testvéreit tőle, mert egyszerűen kezelhetetlen lett a helyzet. Én is olyan dolgokat tettem, amit nem tudtam magamról elképzelni, hogy képes lennék rá. Utána nagyon sokáig nem tudtam ezt magamnak megbocsájtani, de amikor a fiam elment otthonról, akkor azt éreztem, hogy örökre elveszíthetem, bármikor kárt tehet magában, amit meg is próbált, csak én már akkor ezzel nem tudtam mit kezdeni. A férjemmel is nagyon rosszba voltunk akkoriban, úgy éreztem, hogy el fogunk válni. Teljes káosz volt az életemben. S mindezek mellett a kisebb gyerekek előtt próbáltam megjátszani a jó anyát, a boldog anyát. Mosolyogtam, gondoskodtam róluk, ahogy tudtam abban az állapotban. Most már tudom, hogy ez nem működött, a gyerekek érezték a feszültséget és nagyon boldogtalanok voltak. Szétestünk, teljesen szétesett az egész család, és úgy látszott, hogy nincs remény.

Aztán történt egy tragédia a legközelebbi barátaink családjában. A férjem gyerekkori barátja, aki az én két fiamnak is keresztapja volt, balesetet szenvedett és meghalt. Hátrahagyott három kisgyereket a feleségével. Én akkor hordtam a szívem alatt a negyedik

fiukat. Ez pont szülés előtt történt és ez a megdöbbentő tragédia egy akkora ráélmést vagy megdöbbenést hozott a családukba, hogy azt hiszem, hogy ott kezdődött el egy folyamat bennem, hogy rossz felé haladunk és ezt saját erőből, egyedül nem tudjuk megoldani. Úgy éreztem akkor, hogy bennem van a hiba. Talán akkor éreztem először, hogy én vagyok a hibás, és valamit nagyon elrontottam. És nem a férjem a hibás, nem a gyerekek rossz, hanem valami nálam csúszott el. Barátnőmnek a gyász folyamatában ahogyan kísértem, sokat beszélgettem a férjeinkről. Ő a volt férjéről. Én a jelenlegi férjemről. Beszélgettünk a kapcsolatról, Istenről, szenvedésről, és akkor ott valami megváltozott bennem. Sok év után először kezdtem el hálát érezni. Hálát azért, hogy életben van a férjem és mellettem van, és van esély arra, hogy valamit megváltoztassunk. Mert amíg él valaki, akkor még mindig van esély, hogy változtassunk valamit. Akkor még mindig nem tudtam, hogy nekem kellesz változnom. Eljött ennek is az ideje, eljött az ideje annak, hogy felismerjem saját életemben a nyomorúságaimat, a tévhiteimet, azokat a forogatókönyveket, mintákat, előítéleteket, elvárásokat, amelyek egyszerűen nem engedték, hogy boldog legyek, hálás legyek és örüljek az életnek, és azoknak az embereknek, akiket Isten nekem adott. Meg kellett látnom, hogy az hogy magamra vettem azt a felelősséget, ami nem az én kompetenciám, mennyire megmérgezte mindenki életét. Nem a saját dolgomat tettem, nem a saját életemmel foglalkoztam, hanem Istent próbáltam helyettesíteni, az ő feladatait próbáltam elvégezni és közben elveszítettem önmagam és majdnem elveszítettem a családtagjaimat. Ez volt a második megtérésem. És elkezdődtek a csodák sorozatai. Elindultam az önismeret útján, amint megnyíltam arra, hogy én kell, hogy változzak. Amint beláttam ezt, abban a pillanatban Isten küldött embert, küldött könyvet, mindent a kezembe adott. Minden eszköz adott lett arra, hogy növekedjek, fejlődjek, lássak. Elkezdődött a felvilágosodás korszaka. Annyi mindent tudtam meg magamról, annyi mindent ismertem fel abból, ahogyan én működök, miért érzem magam ilyen nyomorultnak, miért vagyok ennyire boldogtalan, miért vagyok ennyire magányos? Emberek között magányos... Hihetetlen volt rádöbbenni arra, hogy milyen sötétségben éltem, miközben végig azt gondoltam, hogy én hívő keresztyén ember vagyok és én aztán biztosan tudom mi az élet, és mi a megtért élet, és mi az, hogy Isten gyermeke, én aztán tutira tudom, hogy hogy lehet boldogan élni, meg hogy milyen jó anyának lenni, meg jó feleségnek lenni, mert hát én ugyebár jó anya vagyok, meg jó feleség vagyok, hívő keresztyén vagyok, meg hát mindent jól csinállok, én jó ember vagyok... És megdöbbentő volt látni, hogy Isten nélkül semmire se vagyok képes, semmit sem tudok jól csinálni. Nincs rajta áldás, ha nem szeretetből csinállok valamit, hanem csak kényszerből, büntudatból, félelemből cselekszem, vagy haragból, azon nincs áldás, az nem vezet jó gyümölcsre.

Rá kellett, hogy döbbenjek, hogy az életemben minden, amit teszek, valamilyen kényszerből teszek. Mert kell, mert ez az elvárás másoktól, és magam felé, mert félek valamitől, mert függök valakitől. Mert haragszok valamire, mert szégyellek valamit, mert megpróbálok eltitkolni, elbújtatni valamit. Például megpróbálok úgy tenni, mint hogyha okos lennék, mert iszonyatosan félek attól, hogy rájönnek, hogy buta vagyok. Megpróbálok eltitkolni azt, hogy kicsi a hitem, nehogy valaki rájöjjön, hogy igazából nincs is. Egy csomó mindent próbálok mutatni, ami nem vagyok. Viszont ami vagyok, azt nem ismerem, és egy káosz vagyok. Félelmetesen összezavarodott sötétség. És hogy ne kelljen ezzel foglalkozni inkább megyek és megpróbálok segíteni sorba mindenkinek, hogy ki tudjam pipálni, hogy jó ember vagyok ám. Hihetetlen felszabadultság volt ezeket megérteni, meglátni, és ebből megtérni. Akkoriban elkezdtem vezetni egy naplót, és elneveztem: Út a szabadság felé! És ez az volt! Isten akkor kezdett el megszabadítani. Amikor rájöttem arra, hogy szükségem van arra, hogy szabaduljak minden megkötöttségemtől, minden tévhitemtől, minden egyes félelmemtől, aggodalmamtól és terheimtől, amit én saját magam tettem magamra és cipelek, mert azt hiszem, hogy ez az elvárás, hogy a keresztet vinni kell pedig Isten azt mondja, hogy az én terhem könnyű és gyönyörűsége.

Akkoriban olvastam egy történetet, hogy ember visz egy nagy batyut a vállán, és már nem bírja. Egyszer csak arra jön egy szekér. Felkérézkedik a szekérre, de a batyut tovább tartja a vállán, s kérdezi tőle a kocsis, hogy miért nem teszi le a batyut, hiszen letehetné. Erre azt mondja az ember: „Elég az, hogy engem elvisz, ne kelljen már még a terheimet is vinnie, azt majd viszem én magam!” Valahogy így ráismertem magamra, hogy kell nekem az Isten kegyelme, szabadítása, meg az, hogy megváltson, bűneimet elvegye, de azt a kis batyut viszem én magam, mert lehet, hogy Isten nem fogja elbírní. Milyen dolog az, hogy én örömteli életet éljek, mikor a keresztyéneknek szenvedniük kell, hiszen Jézus is szenvedett. Igen ám, Jézus szenvedett, nagypénteken, néhány órán keresztül, meg előtte éjszaka vért izzadott, annyira szenvedett. Voltak pillanatok, amikor sírt, amikor meggyászolta Jeruzsálemet, de ha megfigyeljük az életútját, akkor azt látjuk, hogy örült, békessége volt, nem gyötrődött, nem cipelt, sem a sajátját, sem más terhét nem vitte. Boldog volt. Mosolygott, ott volt az arcán mindig a szelidség, ha elképzeljük Jézust akkor nem a szenvedő, gyötrődő terheket cipelő embert látjuk. Olyan jó volt azt felismerni, hogy nem elvárás az, hogy terheket cipeljünk egész életünkben és legyünk boldogtalanok. Ez nem elvárás, nem erről szól a kapcsolatunk Istennel. Ez volt az egyik csoda, amikor ezt megértettem. Hogy Isten nem erre teremtett minket, hanem arra, hogy örüljünk. Örüljetez mindenkor, örüljetez. És imádkoztam, hogy én ezt akarom, én örömben akarok élni, hogy azok akik körülöttem élnek, ők is örömben éljenek, békében

éljenek, a békesség szigete akarok lenni. Nem a háborúság, a harag, a veszekedés, a manipuláció, hanem a békesség és a szeretet szigete akarok lenni önmagam számára és mások számára, és ezért kezdtem el imádkozni, ezt kezdtem el kutatni. Hol van az öröm titka? Mi az öröm titka? Mitől lehetek én boldog? Hol van elásva a boldogság? Hol van a gyökere? Ebben segítettek az önismereti tréningek tanfolyamok, olvasmányok. Rá kellett, hogy jöjjenek arra, hogy társfüggő vagyok gyerekkorom óta, és a társfüggési lépéses tanfolyam útja, egyik ajándéka volt az életemnek. És Isten ígéje, a Biblia, az mindig ott volt, bármit olvastam is, bármit hallgattam, bármilyen feladatokat végeztem. Nagyon fontos volt nekem, hogy Isten akarata ott legyen a szívemben, hogy értem, hogy amit én csinálok most, nem ellenkezik az ő útjával, hanem bele kapaszkodva, benne bízva, az Ő erejében, az Ő bölcsességében, az Ő vezetésében jussak el az öröm forrásáig. És eljutottam! Isten elvezetett, megértettem, hogy mi az öröm bölcsője. Ez volt a másik csoda, amit megélhettem, és ez még háború előtt történt két évvel.

Elkezdtem gyakorolni az öröm játékát, úgy, ahogy Polyanna is játszotta az öröm játékát. Polyanna az egyik példaképem! Tőle tanultam az öröm játékát, és azóta, hogy elolvastam azt a könyvet felnőtt koromban, azóta játszom és nagyon szeretem játszani. Életem egyik alaptéglája lett az örömjáték, a pozitív gondolkodás, a pozitív pszichológia. Azt, hogy lássam meg minden helyzetben, minden szituációban a jót, a szeretetet, a szeretetre való törekvést. Azt, hogy lássam meg minden emberben a jót, és azt, hogy tudjak hinni abban, hogy a tökéletlen világ és a tökéletlen emberi sorsok, a tökéletlen helyzetek mind Isten tökéletes tervének a része. Én ebben hiszek, nekem ez ad erőt újra és újra felállni, újra és újra elindulni kifelé a mélységből. Ez a bizonyosság, hogy minden, ami történik velünk, bennünk körülöttünk, független attól, hogy mi mit látunk és hogy néz ki, Isten tökéletes tervének a része, és minden az én javamat szolgálja. Ami engem érint, ami velem történik, amit érzek, amit látok, megtapasztalok, minden, amihez kapcsolódok, akihez kapcsolódok, kivétel nélkül a javamat szolgálják. És van amikor ezt nem így élem meg, nem ezt érzem. De akkor is tudom, hogy majd egyszer, ha itt nem is, de majd odaát pontosan fogom tudni, hogy ez miért volt így, nem pedig másképp.

- Hogyan és mit értettél meg az önismeret útján?

Amit még megértettem az önismeret útján, hogy nem vagyunk Istentől elszakadva, nem vagyunk tőle távol. Megértettem azt, hogy Isten országa ugyanúgy reális és jelen van, mint a világ, amit látunk, magunk körül, csak Isten sokkal több és nagyobb annál, ami látható a szemünk által, Isten sokkal magasabb rendű, mint amilyen testben mi most vagyunk. Ezért nem láthatjuk őt, de ha növekszünk lélekben, ha tényleg megtanuljuk teremni a lélek

gyümölcsseit, akkor megnyílnak a lelki szemeink és elkezdjük látni a láthatatlant. És ez egy fantasztikus élmény, ez a csodák csodája, amikor valaki elkezdi látni a láthatatlant. Nem tudom ezt kijelenteni, hogy én látom a láthatatlant, talán egy icipicit, mintha egy kulcslyukon keresztül, belelátok abba a csodálatos országba, világba, ami túl van azon, amit földi szemeink látnak, és ez iszonyatosan nagy boldogsággal tölt el, mert ilyenkor értem azt, hogy ne szeressétek ezt a világot, sem azt ami e világban van, mert ez mind elmúlik, hanem keressétek Isten országát, és én ezt kezdem el megtapasztalni és megélni. Nincs itt maradandó városunk. Nincs itt semmi, amit magunkkal vihetünk majd, amikor a porsátrat le kellesz tennünk, de az a látás, az a bizalom, az a kapcsolat, amit megtapasztalunk Istennel a földi utunk során, az egy biztos pont és az az igazi érték, ami életben tud minket tartani, és itt nemcsak a fizikai életre gondolok, hanem arra az életre, ami vagyok. Én vagyok az élet, mert én lélek vagyok elsősorban. És az, hogy én lélek vagyok és lélekben Istenhez kapcsolódom, az Ő része vagyok. Ez egy óriási ajándék, ez a tudat, hogy én lelki teremtmény vagyok. Lelki teremtmény, akinek nincs vége. És az, hogy most jelenleg ebben a testben élem a földi életemet, ez egy ajándék. Egy lehetőség arra, hogy valamit tapasztaljak: szenvedést, bizonytalanságot, káoszt, bizalmat, szeretetet, örömet, félelmet, rettegést, összeomlást, megkönnyebbülést. Mindezek olyan érzések és érzelmek, amelyek hozzátartoznak a fizikai élethez és szükségünk van arra, hogy a lelkünk növekedjen, tapasztalatokat szerezzen és megtanulja a nehéz és értelmezésünk szerint negatív elemeket átalakítani örömbé és bizalomba.

- Hogyan gondolkodsz az életről?

Én azt gondolom, és hiszek abban, hogy a földi utunk az csak egy tapasztalatszerzési folyamat, s a lelkünket építi, és így különösen nagy értéke van a szenvedésnek, mert csakis a mélységek közepette tudunk eljutni arra a vágyra, hogy Istentől kapjuk a támogatást, a békességet, az erőt, a bölcsességet és a szeretetet. Mert nincs olyan emberi, földi lény, aki meg tudná adni ezt a vágyat, ezt a szeretetre való vágyakozást. Senki nem tudja úgy betölteni, mint maga az Úr Isten. Mert a lelkünk vágyik erre, és amikor én ezt megértettem, hogy túl nagy elvárásokkal vagyok a férjem iránt, gyermekeim iránt, családom iránt, olyat kérek tőlük és olyat várok tőlük, amit csak Isten tud nekem megadni. Sokkal könnyebb lett, könnyebb lett elfogadni az embereket úgy, ahogy vannak, örülni nekik, szeretni őket, elengedni, amikor menni akarnak. Elfogadni azt, hogy ők is hibázhatnak. Elfogadni azt, hogy ők felelnek a saját sorsukért, saját életükért. Amikor rájöttem arra, hogy amire nekem igazán szükségem van, azt egyedül Istentől tudom megkapni. És ha valami miatt nem érzem, akkor ez azt jelenti, hogy növekednem kell ismeretben, érzelmileg, lelkileg, imádságban, beszélgetésben,

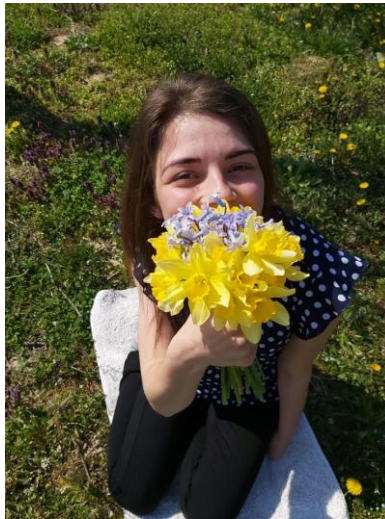
meghallgatásban. Meg kell tanulnom meghallani Istent, meg kell tanulnom elmondani neki, amit igazán érzek, és meg kell tanulnom elfogadni azt, hogy így érzek, nem másképp. És szabad nekem így érezni. Nem vagyok ettől jó vagy rossz, ha ezt érzem vagy azt érzem, csak ember vagyok. És nem attól vagyok Isten gyermek, hogy én szeretem őt, és tudom-e szeretni vagy nem tudom. Nem ettől függ. Attól vagyok Isten gyermeke, hogy ő szeret engem. És ő akarja adni nekem az ő áldását, békességét, megtartását, szabadítását, örömét, és az én lelki növekedésemnek a gyümölcse az, hogy mennyit tudok ebből elfogadni, mennyit tudok magamévá tenni. A háború kezdete mindenki számára nagy csapás volt. Nekünk is el kellett jönni otthonról. Káosz volt az a nap, amikor döntést kellett hozni, és 47 évesen beismerni azt, hogy minden, ami eddig volt, az lehet, hogy örökre megszűnik, és most nulláról kell elkezdni, valamit felépíteni egy másik helyen. És jó volt nekem tudni azt akkor, hogy bármit döntök, Isten azt fogja megáldani, bárhová megyek, Isten ott fog gondoskodni rólam. És megtette! Végig velem volt az úton, amikor vezettem az autót Budapestig, egyedül, vigyázott rám amikor balesetveszélybe került, mikor küzdöttem az álmosággal az éjszaka közepette. Szárnyain hordozott mindaddig, amíg célhoz nem értünk, és utána lerombolta az összes előítéletemet, ami addig bennem élt. Olyan közösségekkel, olyan emberekkel, munkatársakkal ajándékozott meg, hogy nem győzők hálát adni érte. És tudom, hogy képes vagyok örülni és boldog lenni bárhol a világon. Ebben már van tapasztalatom, mert nem a körülmények számítanak, nem a feltételek. Az öröm bennünk van! Én ezt gondolom az életről!

- Hogyan tapasztalod Isten szeretetét napjaidban?

Én ezt élem meg, ezt tapasztalom, és ezt örömmel mondom, mert nem tudnék mást mondani, valamikor szomorú vagyok, valamikor dühös, mert minden emberi érzélem ugyanúgy jellemző rám, mint valaha. Csak tudom, hogy ebből ki fogok jönni hamar és ebből tanulni fogok. Minden egyes nehézségből. Mindenből valamilyen tanulságot tudok kihozni, ha nem is rögtön, de később, és tudom, hogy erre nekem szükségem volt. Ez segít, ha látom, hogy most jön egy nehéz időszak, már előre hálát adok az Úrnak azért, amit ki fog munkálni bennem, amikor túl leszek rajta. Hálás vagyok! És hálás vagyok, hogy volt lehetőségem összeszedni kicsit a gondolataimat, elmondani.

Adatközlőm egész élete mutatja, hogy milyen erős a kapcsolata Istennel, mekkora helyet foglal el életében a szakrális tér, mennyire fontos az imádkozás, a rendszeres Bibliaolvasás. Interjúalanyom beszédén rögtön feltűnik az, hogy városban él, nem jellemző beszédére a nyelvjárás használata, választékosan fogalmazza meg mondanivalóját. Életfelfogása egyedi és csodálatos.

5.5. Interjú Darcsi Nellivel (AK5)

- Mesélj kicsit magadról!

A nevem Darcsi Nelli Evelin. Egy kis faluban, Fornoson születtem, így talán elmondhatom, hogy első perctől „belecsöppentem” egy odafigyelő, összetartó, gondoskodó környezetbe, és magamba szívva minden pozitívumot, amit kaphattam, nevelkedtem fel.

- Hogyan ismerted fel Isten gondoskodását életedben?

Ahhoz, hogy hogyan is ismertem meg az igazi gondoskodást és törődést, azt is hozzá kell tennem, hogy nem volt egy igazán egyszerű gyermekkorom. Anyukám egyedülálló szülőként várta a születésem. Sok olyan emlékem van a gyerekkoromról, amikor nagyon hiányzott, hiszen neki kellett eltartania, így külföldön dolgozott. Engem a nagymamám nevelt, és tőle is sokat hallottam már kiskoromban Istenről, láttam, hogyan olvassa a Bibliát minden nap, hogyan éneklie a dicséreteket. Ha visszagondolok a gyerekkoromra, mindig az az érzés tölt el, hogy Valaki állandóan mellettem volt, és pozitívan fogtam fel a dolgokat. Akkor még nem értettem, hogy miről vagy Kiről szól az egész. Minden héten Örömhírklubba mentünk az utcánk többi gyermekével, és ott hallgattuk a történeteket Jézusról, az Ő szeretetéről és megbocsátani akarásáról. Egyszóval mióta az eszemet tudom, azt is tudom, hogy Jézus itt van, ha szükségem van rá. Mindig is közel éreztem magam Hozzá, és tudtam, hogy szükségem van Rá és az Ő bocsánatára. Amikor tizenegy éves lettem, a veleszületett szívproblémám súlyosabb lett, így műtétet kellett végrehajtani rajta Kijevben. Anyukám nagyon félt (szülőként már értem, miért), de én akkor még nem értettem, mitől fél annyira, hiszen minden rendben lesz. Amikor még nem altattak el, de már áttettek a műtőasztalra, úgy éreztem, mintha Valaki két tenyerébe vett volna. Tudtam, mikor elaltattak, hogy nem számít, mi hogyan fog történni, jó kezekben vagyok. Végül minden rendben volt, és Isten megengedte, hogy tovább éljek.

Ezután teljesen másképp láttam a világot. Nem tudtam ugyanazokat a dolgokat megtenni, mint előtte. Megváltoztam, attól a pillanattól kezdve, hogy kinyitottam a szemem, és éreztem, hogy jó az Isten. Ezután már nem számított, mi jött, mert mindig bizakodva tekintettem a holnap elé. Ahogy nőttem, úgy gondoskodott Isten arról, hogy közel legyen hozzám, és én Őhöz. Nagyon sokat számított a környezet is természetesen. Kerestem azokat a társaságokat, ahol jól éreztem magam olyan emberekkel körbevéve, akik szintén érezték Isten közelségét.

- Mi az, ami erősítette az Istenbe vetett hitedet?

A táborok, amelyeken részt vettem, egyre inkább megerősítettek meg a hitemben. Természetesen jöttek az életemben olyan dolgok is, amiket nem volt egyszerű kezelni. Egy időben úgy éreztem, el vagyok veszve; nem értettem és nem éreztem a helyemet a világban. Egy kisebb depressziós időszak köszöntött be az életembe. S amikor már másodjára kellett a műtőasztalon feküdnöm, legbelül azt akartam, hogy ne is keljek fel. Valamiért könnyebbnek tűnt, ha az élet nem folytatódik, és én mégis félttem ezt bevallani még magamnak is. Amikor Isten másodszor is belenyúlt az életembe, egy kis időbe telt mire felfogtam, hogy ez áldás, ez az Isten akarata, mert terve és célja van velem. "Reményteljes jövőt adok neked" - így szólt hozzám ígérete. Néhány hónap múlva beépülve a helyi ifibe és gyülekezeti közösségbe, tudtam, hogy a helyem ott van, hogy segítek, hogy egy legyek azok közül, akik ott vannak, ha tenni kell valamit. Ez adott gyógyulást: a cselekedet, amit a Szentlélek irányított. Sok áldással lettem gazdagabb az évek alatt: jó férjjel, gyermekkel, egy nagy családdal.

- Hogyan érintett téged a háború híre?

A háború híre lesújtó volt, sosem gondoltam volna, hogy ebben a században, amikor mindent meg lehet oldani diplomatikusan, igazi vérontást kell látnunk. Először rám tört a pánik, ahogyan - úgy gondolom - másokra is. Rengeteg forgatókönyv zajlott le a fejemben órák alatt arról, hogyan tovább, mit kell tennünk. A fornosi gyülekezet imaestéket indított; a részvétel ezeken az estéken, az, hogy annyi ember egyszerre könyörög az Úrhoz, erősebbé tett a nehéz időkben. Fél év múlva több okból ideiglenesen Magyarországra jöttünk, hogy együtt tudjunk lenni a családdal. Akármilyen nehéz volt is beilleszkedni és megszokni az új környezetet, éreztük az Isten gondoskodását. Megtanított arra, hogy a kevesebb Vele több, megmutatta, mennyi fölösleges dologra koncentrálunk, pedig csak egyre kellene: Rá. Addig is, amíg haza nem térünk, imádkozunk, reménykedünk.

- Mit jelent számodra Isten? Hogyan képezed el a jövőt?

Ő az, aki irányítja az életem. A hitem pedig egy folyamatosan növekvő és fejlődő De Nem tudom hogyan alakul a jövő, de abban biztos vagyok, hogy nem álltam meg. Tovább kell

haladnom az úton, ami most egyelőre máshogy alakul, ahogyan azt valaha is képzeltem. De inkább Isten tervére bízom magam, az Ő útját járom, és akkor biztosan célba érek.

Adatközlőm élete nem volt soha zökkenőmentes, de ezek a próbák, amelyek érték az ő életét, még jobban elmélyítették hitét. Betegsége alatt megtapasztalta számtalanszor, mennyire hatalmas Istene van. Adatközlőimmal beszélgetve, megtapasztaltam azt, hogy milyen kellemes olyan emberekkel a beszélgetés, akik száját nem a panaszkodás hagyja el, hanem a hála. Az Istenfélő, mélyen hívő emberek pedig ilyenek, mindenért hálásak, amit kaptak az életben, legyen az jó vagy rossz.

VI. ÖSSZESÍTŐ ELEMZÉS AZ INTERJÚK ALAPJÁN

Kutatásom alapját az általam készített mélyinterjúk képezik. Dolgozatomban 5 mélyen hívő emberrel beszélgettem a vallásról, Istenről, hitről, másvilágról és hasonló dolgokról, amelyek a szakrális kommunikáció terét képezik.

Interjúim során különböző korosztályú, református vallású személyekkel beszélgettem, név szerint a következő adatközlők válaszait rögzítettem, és a számozás szerinti sorrendben AK (Adatközlő) rövidítéssel jelöltem:

1. Bányai Piroska (szül.: Fornos, 1927, ref.) – AK1
2. Darcsi Gizella (szül.: Fornos, 1938, ref.) – AK2
3. Simon Sándor (szül.: Fornos, 1969, jelenleg Nagyberegen él, ref.) – AK3
4. Kobál Angelika (szül.: Fornos, 1979, Munkácson élt a háborúig, jelenleg Magyarországon él, ref.) – AK4
5. Darcsi Nelli (szül.: Fornos, 2000, jelenleg Magyarországon él, ref.) – AK5

Interjúim során bebizonyosodott számomra, hogy az Istennel való kapcsolat kialakulásában hatalmas szerepet játszik a család, a közvetlen környezet. Kész Margit ún. „elő-emésztőközege” beszél egyik kutatásában, miszerint a család az első közeg, amely a vallási élményeket nyújtja, vagyis szakrális téren szocializál. (Kész 2019a:116)

Arra a kérdésemre, hogy hogyan tértek meg és lettek adatközlőim Isten gyermekei, és kitől hallottak először Istenről, a következő válaszokat kaptam:

„Egészen kiskoromtól kezdve hallottam róla, még emlékszek, hogy 8 éves koromban mit prédikált Korlát Gyula tiszteletes, és minden ilyenekre emlékszem.” (AK 2)

„Egészen fiatal koromban...” (AK1)

„Én nem tudom megmondani, hogy mikor tértem meg, mert én ebben nőttem fel. Én az Úr Jézusban hittem, én őt elfogadtam igaz Megváltómnak és én minden nap imádkozok” AK”2.

Következtetésképpen elmondható, hogy régen a családokban természetes dolog volt az, hogy Istenről beszéltek otthon, imádkoztak hozzá, és eljártak templomba minden vasárnap. Idősebb adatközlőim arról tesznek bizonyosságot, hogy egészen kicsi koruktól hallottak Istenről, szinte beleszülettek ebbe az életbe. Ha a szülők nem is, de a nagyszülők minden bizonnyal beszéltek Istenről az unokáknak és tanították őket imádkozni, ahogyan egyik adatközlőm, Kobál Angelika válaszából is láthatjuk:

„Ha erre a kérdésre gondolok, akkor a nagymamám jut eszembe. Kicsi korom óta az az első emlékem, hogy minden vasárnap elmegyünk Fornosra, meglátogatni a nagymamáékat.

Nagyon nehéz utazás volt mindig, rosszul voltam a buszban, de tudom, hogy Istenről először ott hallottam, nagymamámtól, Orosz nagymamámtól.” (AK 4)

A nagyszülőknek tehát meghatározó szerepük van abban, hogy a gyermek mennyire lesz vallásos, mennyire lesz hívő, imádkozó ember belőle. Főleg azoknál a családoknál van így, ahol több generáció él együtt, így a nagyszülők a gyermek nevelésében tudnak segíteni. (Lancu 2013: 248)

A fiatalabb generációnál pontosan a nagymama hiányát tapasztalhatjuk meg. A többgenerációs együttélés hiánya sok értéket vesz el a mai társadalomban élőktől. Elsőként a jó példa az, ami hiányzik a családokból, az esti beszélgetések, a közös sütés-főzés, a beszélgetések hiánya pedig elszigeteltté teszi az embereket úgy egymástól, mint Istentől.

Nem mindenki születik azonban vallásos családba, van, akit Istennek más módon kell megszólítania, például egy Istentiszteleten vagy egy ifjúsági alkalmon keresztül, mint ahogy adatközlőim is mesélték.

Mindegyik adatközlőm más-más formában éli meg az Istennel való kapcsolatot. Legidősebb adatközlőm, Bányai Piroska az egész életét úgy élte le, hogy rendszeresen járt az Isten házába, a templomba. Elmondása szerint nagyon hiányzik neki a közösség, születésnapján, március 27-én szeretne eljutni a templomba, mert nagyon sokszor érzi magát magányosnak, de ilyenkor tudja, hogy egyedül csak Istenben reménykedhet, Ő mindig vele van.

„És most is erőt ad nekem, hogy bírjak, de most szeretnék eljutni a templomba, a születésnapomon, ha az Isten is megsegít, lassan elmegyek, nagyon vágyok már az Ő házába.” (AK1)

95 év nem kis idő. Ifjú kortól Istennel járni azonban még ettől is nagyobb áldás. Interjúalanyom ai napig csodálkozik, hogyan is érdemli meg ezt a nagy kegyelmet:

„...mindig imádkoztam, mindig kértem az Ura... meghallgatta mindig és most is meghallgatja, nem tudom, hogyan érdemlem meg ezt a kegyelmet.” (AK1)

Darcsi Gizella mai napig aktív gyülekezeti tagnak számít, egyetlen alkalmat sem hagyta ki. 86 évesen, aktívan részt vesz mindenben, amit még elbír. Rendszeresen felolvass virrasztásokon, amit csak úgy magától kezdett el jó néhány évvel ezelőtt, nem vette át senkitől. Minden imádságot fejből tud idézni, amit azzal magyarázott, hogy betegségében éjszakákat imádkozott át, így ezek megmaradtak az emlékezetében. Minden dátumra pontosan emlékszik a mai naptól egészen fiatalkoráig. Szüntelenül imádkozik. Bármit csinál, Istennel beszélget. Jelenleg egyedül él, nagyon fájlalja, hogy a család a háború következtében külföldre költözött, de szüntelenül imádkozik értük:

„Minden nap imádkozok a családomért, a tiszteletesért, a háború megszűnéséért, egyszóval mindenért.” (AK2)

Az idősebb gyülekezeti tagok tehát imádsággal tudnak a legjobban szolgálni Istennek. Ezért olyan fontos számukra az imádkozás rítusa, a megszokott idő, a reggeli és esti ima, az imádságok megszokott sorrendje, mert ez az ami még megmaradt számukra, az imádkozás.

Fiatalabb adatközlőim más-más módon élik meg az Istennel való kapcsolatukat, szolgálatukat. Simon Sándor élete példa lehet számunkra abban, hogy mindent áldásként fogadjunk az életben, akár jót, akár rosszat. Istent áldja az életében átélt dolgokért, nem hibáztatja Istent és nem gondol úgy balesetére, mint egy büntetésre, hanem abban is Isten kegyelmét látja:

„Nem éreztem büntetésnek sem a tüzesetet, sem a balesetemet, hanem Isten kegyelme, ami ott volt velem. Ezt a balesetemkor meg is erősítette, amikor azt mondta nekem, hogy elég néked az én kegyelemem.” (AK3)

Rengeteg módon szolgálja azóta is Istent, aki megsegítette őt abban, hogy felépülhessen és tovább szolgálhasson Neki. Az egész beszélgetést átjárta az a nyugalom, amelyet megtapasztaltam a többi adatközlőmnél is, hiszen aki már megtapasztalta azt, hogy van egy égi hatalom, aki gondoskodik róla, annak a szavaiból, csak a hála érződik és mélységes nyugalom, mint például a következő sorokban is:

„...nem azért álltam talpra, mert erős vagyok, hanem azért mert Isten állított talpra. És ezért nem csak én vagyok hálás Istennek, hanem a családom is.” (AK3)

A hívő embernek nincs tehát mitől félnie.

Kobál Angelika személyében egy életvidám, segítőkész, pozitív kisugárzású személyt ismerhetünk meg. Fiatalkora óta gyerekek között szolgál, önkéntes. Életét és munkáját Isten irányítja. Ez abból is látszik, hogy elhagyva otthonát, külföldön is szolgál tovább az ottani gyülekezetben és kihasználja azokat a lehetőségeket, amelyeket most otthon nem tud a háború miatt. Pozitív gondolkodásmódja itt is meglátszik:

„Olyan közösségekkel, olyan emberekkel, munkatársakkal ajándékozott meg Isten, hogy nem győzők hálát adni érte. És tudom, hogy képes vagyok örülni és boldog lenni bérhol a világon. Ebben már van tapasztalatom, mert nem körülmények számítanak, nem a feltételek.” (AK4)

Hogy az életről hogyan gondolkodik, még jobban szemlélteti azt, hogy mennyivel másként éli meg a napjait az, aki hisz egy felsőbb hatalomban, mint az, aki csak éli a napjait céltalanul.

„Én azt gondolom, és hiszek abban, hogy a földi utunk az csak egy tapasztalatszerzési folyamat, s a lelkünket építi, és így különösen nagy értéke van a szenvedésnek, mert csakisa mélységek közepette tudunk eljutni arra a vágyra, hogy Istentől kapjuk a támogatást, a békességet, az erőt, a bölcsességet és a szeretetet” (AK4)

A két idősebb interjúalanyomnál másként kellett megfogalmazzam kérdéseimet, mivel ők a megtérés fogalmát jobban értették, mint azt, amikor azt kérdeztem, hogy mikor lettek Isten gyermekei. A fiatalabb adatközlőimmel olyan kérdéseket is sikerült megbeszelnünk, mint például hogyan képzelik el a jövőt, mit gondolnak az életről, hogy élük meg a háború napjait.

Darcsi Nelli még egészen fiatalkorában megtapasztalhatta, hogy Isten csodákra képes. Egy olyan szívműtéten esett át, ami nagyon kockázatos volt. Életét már fiatalkorában átadta Istennek, így nem aggódott akkor sem, amikor a háború végett teljesen megváltozott az élete, családjával együtt külföldre kellett költöznie, pedig itt tervezte a jövőt. Interjúmban ezt nyilatkozta:

„Isten tervére bízom magam, az Ő útját járom, és akkor biztosan célba érek.”(AK5)

A háború híre nagyon lesújtotta őt, mint sok más embert. De az ő számára is az imádkozás adott menedéket a sok bizonytalan kérdés elől. Az imádkozás őt megerősítette:

„A fornosi gyülekezet imaestéket indított; a részvétel ezeken az estéken, az, hogy annyi ember egyszerre könyörög az Úrhoz, erősebbé tett a nehéz időkben.” (AK5)

Továbbra sem feledkezett meg Isten ígérteréről, melyet még ifjúkorába kapott, és ami számunkra is biztatás lehet ebben a nehéz helyzetben, amelyben éljük mindennapjainkat:
„Reményteljes jövőt adok neked” (Jeremiás 29:11)

ÖSSZEGZÉS

A hit a kárpátaljai ember számára a 21. Században is védőpajzsszerepet tölt be, melynek feladata, hogy biztonságot nyújtson a világban, valamint az egyén életében zajló folyamatokban, főként a megszokottól eltérő válsághelyzetekben. (Kész 2019a:113)

A szakrális kommunikáció kutatása újszerű dolognak tekinthető, hiszen nagyon sokáig kívülrekedt a modern kommunikáció kutatásán. A vallás, az Istenbe vetett hit, a szakrális kommunikáció megléte azonban nemcsak elődeink számára volt fontos, hanem a ma élő emberek életében is hatalmas értékkel bír. Erre az értékre világítottak rá interjúim során többször is adatközlőim. Válaszaikból felismerhettem, hogy az Istennel való kapcsolat életüket tud megváltoztatni, megmenteni.

A szakrális kommunikáció legfőbb alapja az ima. Az ima, az imádkozás ereje megmutatkozik napjainkban is. Az ima ereje nem attól függ, hogy milyen szavakat mondunk, vagy hogyan mondjuk ki azokat. Nem is attól függ, hogy milyen testtartást veszünk fel, vagy milyen tárgyakat használunk imádkozás közben. Az ima erejének forrása egyedül Isten, és elmondhatjuk, hogy az ima ereje egyedül abban rejlik, hogy milyen szívvvel fordulunk a Mindenhatóhoz és hisszük-e, hogy egy feljebb való hatalom képes meghallgatni imáinkat, könyörgésünket. Imádkozás közben tehát kapcsolatba kerülünk a természetfeletti Istennel, akitől sokszor természetfeletti eredményre számítunk, függetlenül attól, hogy megadja-e a kérésünket vagy sem.

A keresztény hit és az egyház kötelékébe való tartozás igen meghatározó szerepet tölt be a Fornoson élő emberek életében, mindez interjúim során be is bizonyosodott. Számukra elsősorban mindennek a középpontjában Isten áll, és az Istenbe vetett hit az ami, erőt ad nekik nap mint nap. Az Istenhez való közeledést még jobban felerősödik egy-egy betegség, baj bekövetkeztekor, ilyenkor az ima nyújt menedéket a hívő embernek. A vallásos hit egyszóval az ember és a természetfeletti világ közötti kapcsolatteremtést elősegítő eszköz.

Munkám során az irányított beszélgetés módszerét használtam különböző korosztályú fornoson lakosok körében. Az interjúk során kapott válaszok magukba foglalják adatközlőim vélekedését az életről, halálról, hitről, természetfölötti világról és nem utolsósorban Istenről.

Fornoson végzett kutatómunkám által olyan imádságokat sikerült megismernem a településünkön élő idős emberek segítségével, amelyek már kiveszni látszanak a 21. századi ember életéből. Ezek az imádságok és imádságos füzetek nagy értékkel bírnak mind a mai

napig, hiszen a digitális világ újításai miatt az emberek ma már más módját alkalmazzák a lejegyzésnek.

Munkám során szinte mindegyik interjúalanyom bizonyosságot tett arról, hogy életük során mindig az segített igazán, amikor Istenhez fordultak egy-egy betegségben vagy nehézségben. Következtetésképpen így elmondhatjuk, hogy a szakrális kommunikáció olyan fontos eleme a hívő ember életének, ami nélkül élni sem tudna.

Mindezek mellett igyekeztem felkutatni a településemen korábban és mai nap is élő hiedelmeit a születéssel, keresztteléssel kapcsolatosan. Nem volt meglepő számomra, hogy interjúalanyaim nem tudtak olyan esetekről mesélni, amikor jóshoz kellett volna fordulniuk, vagy saját maguk folyamodtak volna, igézéshez, rontáshoz, népi gyógyításhoz, mivel Fornos lakosaira sohasem volt igazán jellemző a babonás életmód.

Végeredményben elmondhatom, hogy a munkám elején megfogalmazott hipotézisek részben vagy teljesen beigazolódtak, ugyanis a szakrális kommunikáció jelen van a vizsgált település lakóinak életében, ezt interjúalanyaim válaszai is bizonyítják. Ugyanakkor adatközlőim tisztában vannak azzal is, hogy a természetfölötti hatalmak, a természetfölötti erők hatással vannak a lakosság életére, viszont a keresztény egyház kötelékébe való tartozás erősebben él az emberek tudatában, mint valaha.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. A. J. Gurevics 1974. *A középkori ember vilásképe*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó.
2. Bárczi Géza 1975. Erdélyi Zsuzsanna „Hegyet hágék” c. műve kapcsán. *Vigília*40, 80–82.o
3. Barna Gábor 2014. *Vallási néprajzi tanulmányok*. Szeged, SZTE BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék. Innovariant Nyomdaipari Kft.
4. Bartha Elek 1998. *Vallásökológia*. Debrecen, Ethnika.
5. Beregszászi Anikó–Csernicskó István 2007. Beszélhetünk-e egységesen „kárpátaljai magyar nyelvjárások”-ról? In. Csernicskó István–Márku Anita szerk. „*Hiába repülsz te akárhová...*” Segédkönyv a kárpátaljai magyar nyelvjárások tanulmányozásához. PoliPrint. Ungvár.
6. Beregszászi Anikó – Dudics Lakatos Katalin 2023. *Huszonkettő*. A kárpátaljai magyar anyanyelvi nevelés 22 évének története, Termini Egyesület Törökbálint.
7. Dömötör Tekla 1972. *Magyar népszokások*. Budapest, Corvina Kiadó.
8. Dömötör Tekla 1990. *Magyar néprajz nyolc kötetben. VII. Népszokás, néphit, népi vallásosság*. 455- 685. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Csoportja. Akadémiai Kiadó
9. Dudics Katalin - Gazdag Vilmos 2020. *Dialektológiai alapismeretek*. Beregszász
10. Erdélyi Zsuzsanna 1973. *Hegyet hágék, lőtőt lépék, Archaikus népi imádságok*, Előszó (Ortutay Gyula) Erdélyi Zsuzsanna: Hegyet hágék, lőtőt lépék [Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-05255] (oszk.hu)
11. Fejős Zoltán – Küllös Imola 1990. *Vallásosság és népi kultúra a határainkon túl*, Magyarságkutató Intézet, Budapest.
12. Gazdag Vilmos 2021. *Szláv elemek a kárpátaljai beregszászi járás magyar nyelvjárásaiban*. Törökbálint: Termini Egyesület, 2021, 227 p.
13. Hesz Ágnes 2018. *A népi valláson túl: egy fogalom kritikája és lehetséges alternatívái*. Ethnographia. A Magyar Néprajzi Társaság folyóirata.
14. Kész Margit 2006. *Gyógyító hagyomány Kárpátalján. Úgy ne ártson neked...* Ungvár, Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség.
15. Kész Margit 2012. *A szakrális kommunikáció verbális megnyilvánulása Kárpátalján a 21. században*, Néprajzi Látóhatár, 2012/2. szám, 5–32.
https://real-j.mtak.hu/22546/2/319_508_2012_2.pdf

16. Kész Margit 2019a. Az archaikus népi imádságok az egyéni vallásgyakorlatban a 21. századi Kárpátalján. In: Tánczos Vilmos–Peti Lehel szerk., *Mágia, ima misztika. Tanulmányok a népi vallásosságról.* 113-128. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület.
17. Keszeg Vilmos 1991. *A folklór határán.* Budapest, Kriterion Könyvkiadó.
18. Keszeg Vilmos 2013. *Hiedelmek, narratívumok, stratégiák.* Egyetemi jegyzet, BBTE Magyar Néprajz és Antropológiai Intézet, Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, GLÓRIA és IDEA Nyomda.
19. Keszeg Vilmos 2018. *A beszélés antropológiája.* Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár
20. Korpics Márta - P. Szilczl Dóra 2007. *Szokrális kommunikáció.* Budapest, Typotex kiadó.
21. Kosztyu Katalin 2015. *Rontás és igézet a 21. Században.* Ungvár, Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet.
22. Lancu Laura 2012. *Helyi vallás a moldvai Magyarfaluban.* Néprajzi vizsgálat. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék.
23. Lancu Laura 2013. *Vallás Magyarfaluban.* Néprajzi vizsgálat. Budapest–Pécs: L'Harmattan–PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék.
24. Lehoczky Tivadar 1831. *Beregvármegye monographiája.* Ungvár, Pollacsek Miksa könyvnyomda.
25. Lovász Irén 2002. *Szokrális kommunikáció.* Budapest, Európai Folklór Intézet.
26. Lovász Irén 2008. *A szokrális kommunikáció kutatásáról, különös tekintettel az imádságra.* Studia Caroliensia, 2.szám, 37-46
27. Lőrincze Lajos 1985. Megnyitó. 7-10. In: Hárdi István és Vértes O. András szerk.: *Beszéd és mentálhigiéné.* Pest Megyei Köjál, Pest Megyei Alkoholizmus Ellenes Bizottság, Budapest.
28. Magyar Értelmező Kéziszótár
29. Magyar néprajzi lexikon
30. Muraközy Gyula 1989, *A Sionnak hegyén...* Budapest, Egyetemi nyomda.
31. Plilpkó Erzsébet 2007. *Identitás és hit I.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 174., Intermix Kiadó
32. Pócs Éva 1980. *Népi hitvilág.* In Ortutay Gyula (szerk.): Magyar Néprajzi Lexikon. Harmadik Kötet K-Né. Budapest: Akadémiai Kiadó
33. Pocsainé Dr. Eperjesi Eszter 2012. *A húsvéti ünnepkör református hagyománya.* reformatus.hu. Magyarországi Református Egyház

34. P. Szilczl Dóra 2009. *Vallás – tapasztalat - kommunikáció. A szakrális mint felkészültség*. Doktori disszertáció. [P-szilczl-dora-phd-2013.pdf](#)
35. Schultze, Quentin J. 2007. *Az „Isten-probléma” a kommunikációkutatásban* in Szakrális kommunikáció 35-55.
36. Simén Domokos 1875. *Az őskereszténység ünnepei*. Keresztény Magvető 10. köt. 6. füzet. 351-352.
37. Szent Biblia (Magyarra fordította Károli Gáspár)
38. Takács Szilvia 2003. *Szövegépítkezés a ráolvasó imádságokban*. Magyar Nyelvőr. 127.1. 92-98. <http://nyelvor.c3.hu/period/1271/127110.pdf>
39. Tánczos Vilmos – Peti Lehel 2019. *Mágia, ima, misztika*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.
40. Vigotszkij, Lev Szemjonovics, 2000. *Gondolkodás és beszéd*. Trezor, Budapest.
41. Zágoni Á. Károly 2005. *A Nagytiszteletű Beregi Egyházmegye emlékkönyve*, Nyíregyháza

Internetes források:

42. URL1: *Fornos község rövid története*
Fornos község rövid története - Kárpátalja.ma (karpatalja.ma), (letöltés dátuma: 2023. december 10.)
43. URL2: *Kész Margit: Ruszin-magyar kölcsönhatások archaikus szövegekben*
Kész Margit: Ruszin-magyar kölcsönhatások archaikus szövegekben – chartaxxi.eu, (letöltés dátuma: 2023. december 6.)
44. URL3: *A reformáció terjedése és megszilárdulása a mai Kárpátalja területén (1517–1600)*
Soos-Kalman-2017.pdf (kmf.uz.ua) (letöltés dátuma: 2024. március 23.)
45. URL4: *Miért fontos a reggeli ima?*
Miért fontos a reggeli ima? – Metropolita (letöltés dátuma: 2024. február 9.)
46. URL5: *Kárpátaljai archaikus ima*
Kárpátaljai archaikus ima :: Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület (karpataljainepfoiskola.hu) (Letöltés dátuma)
47. URL6: *A templom és látogatói*
Evangélikus Egyszeregy :: A templom - Isten háza :: A templom és látogatói :: Isten háza (a templom szakralitása) (letöltés dátuma: 2023. november 20.)
48. URL7: *A kereszténység és más vallások.*

Magyar Katolikus Egyház | A kereszténység és más vallások (letöltés dátuma: 2024. április 10.)

49. URL8: *A húsvéti ünnepkör református hagyománya.*

Magyarországi Református Egyház | A húsvéti ünnepkör református hagyománya
(letöltés dátuma: 2024. április 10.)

РЕЗЮМЕ

Віра виконує роль захисного щита і в 21-му столітті, завданням релігії є те, щоб дав нам захист у цьому світі, також допомагав людині, у якої різні переживання і кризи. (2019а:113).

Дослідження сакральної комунікації можемо назвати новою, бо дуже довго не належало до досліджень сучасної комунікації. Існування релігії, віри в Бога, сакральне спілкування не тільки для старшого покоління були важливими, а й для теперішніх людей має велику цінність. На цю цінність звертали увагу дуже часто учасники моїх інтерв'ю. З відповідей я побачила, що зв'язок з Богом може змінити і спасти життя багатьох.

Найголовніша основа сакрального спілкування – молитва. Молитва і сила молитви показується і в повсякденному житті сьогодні. Сила молитви не від того залежить, якими словами говоримо, чи як говоримо. І не від того залежить у якій позі тіла молимося, чи які предмети використовуємо під час молитви. Джерелом сили молитви є тільки Бог і можемо сказати, що сила молитви у тому, з яким серцем звертаємося до Всемогутнього, і чи віримо в те, що вищемогутня сила може послухати наші молитви і благання. Отже, під час молитви ми зв'язуємося з надприродним Богом, від кого чекаємо надприродні результати, незалежно від того, виповнить наші бажання чи ні.

Християнська релігія і відношення до церкви дуже важливу роль відіграє у жителів села Форнош, все це доведено під час інтерв'ю. Для них в першу чергу найголовнішим у всьому стоїть Бог, і віра у Бога дає їм силу кожного дня. Віра в Бога стає ще сильнішою, коли людина захворіє, трапиться якась біда, в такий момент молитва є притулком для кожного віруючого. Релігійна віра є допоміжним інструментом для зв'язку людини з надприродним світом.

Під час моєї роботи я використовувала керований метод спілкування з різними віковими групами жителів Форноша. Відповіді учасників інтерв'ю віддзеркалюють їхні думки про життя, про смерть, про віру, про надприродний світ і про Бога.

Під час дослідження у Форноші, мені довелося ознайомитися за допомогою старших людей з такими молитвами, які вже почали пропадати із життя людей 21-го століття. Ці молитви і зошити з молитвами мають велику цінність і сьогодні, тому що із появою сучасної технології люди вже вибирають інший спосіб конспектування і запису.

В моєму дослідженні майже всі учасники опитування сказали, що в їхньому житті завжди їм допомогло те, що зверталися до Бога під час хвороб чи важких ситуацій. Можу зробити висновок, що молитва є такою невід'ємною частиною життя, без чого не може жити віруюча людина.

Між іншим, я старалася ознайомитися з віруваннями у моєму селі пов'язаним із народженням, хрещенням. Не було дивним для мене, що учасники інтерв'ю не змогли мені розказати такі пригоди, коли б вони зверталися до ворожок, ясновидців, чи щоб самі пробували ворожіння, народних лікувань, бо для жителів Форноша ніколи не були характерними різні забобони.

В кінцевому результаті можу сказати, що моя гіпотеза повністю або частково підтвердилася, тому що сакральне спілкування присутнє у житті людей цього села, це доказують відповіді учасників інтерв'ю. В той же час, учасники розуміють, що надприродні сили мають великий вплив на існування жителів, також відношення до християнської релігії сильніше живе у свідомості людей, ніж будь-коли.

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Orosz Katalin_Magyar szak_Magiszteri dolgozat_2024.pdf

Ким подано:

Аніко Чурман

Дата перевірки:

2024-05-20 01:06:05

Дата звіту:

2024-05-22 12:25:18

Ким перевірено:

I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:

77

Кількість слів:

22608

Схожість 11%	Збіг: 33 джерела	Вилучено: 3 джерела
Інтернет: 24 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразовування 1%	Кількість: 33 джерела	Перефразовано: 629 слова
Цитування 1%	Цитування: 16	Всього використано слів: 393
Включення 1%	Кількість: 7 включення	Всього використано слів: 161
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 1 слова